

NOOR TÖÖLINE

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 3

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Gogoli p. 4
Töölise Keldris — — Telefon 13-01

II
aastakäik

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

Lahing barrikaatidel Prantsuse rewolutsiooni ajal
1871. a.

Märts 1923

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
H. LEOKE

Riigikoguwalimised ja töölisnoorsugu

Töölisnoorsugu ei jae mitte erapooletuks pealtwaatajaks riigikoguwalimistel. Nagu igas ühiskondlise tähtsusega küsimuses, nii wõtab ta siingi kindla ja selge seisukoha. Kui kodanluse püüe on noortsugu erapooletuks kätte all oma poliitilise oheliku otsas talutada, siis seab proletaarline noorsugu küsimuse ikka warjamata üles: Kelle poolt ja kelle wastu? Kas üheskoos sellega, mis läbikopitanud, mädanemas, hingewaakumas; mis kõdunewa söödikuna imeb nooruse wärsket werd, — ehk wäerinnas, mis piigi julgenud tõsta seniste maapealsete ja taewalikkude jumalate, nende poolt sisseseatud ülekohtu ning wägiwalla-korra wastu.

Klassiteadlik töölisnoorsugu teab, et walimiskastidega ei otsustata mitte wana ja noore eluõigust.

Proletaarline noorsugu on igas rewolutsioonilises liikumises tormanud esimestes ridades. Temale on juba temperamentliselt, loomu poolest kergesti arusaadaw, et wõidab ja suudab walitseda jõud, aga mitte paberilipakas. Meie noortel proletaarlastel ei ole weel ununenud kogemused 1917. ja järgnewate aastate klassiwõitlusest. Wene asutawa kogu walimistel sai enamlastepartei 40 protsenti kogu häältest; Tallinnas anti enamlaste poolt ligi 47 prots., Wirumaal (ühes Kreenholmi wabrikuga) koguni üle poole kõigest häälte arwust. Mitte ligilähedaltki ei olnud ükski teine partei nii tugew.

Aga kes rehkendas nende paberilipatega, kui neid ei toetanud enam — punakaart? Läks mööda aasta, ja sellesama partei esitajad wisati kodanluse ja sotside poolt wälja maapäewalt kui „isamaa äraandjad“.

Ehk kas ei olnud I. riigikogu Kommu-

nistlisel Töölisrühmal 25 tuhande töölise usaldus; kahtlemata oli rühmal toetus pealegi palju suurem, sest Tallinna töölisühisused said oma nimekirjadega esineda ainult wiies walimisringkonnas, kuna mujal tööline walimistel kas erapooletuks jäi ehk kahest kurjast oma arust wäheha walis — sotsi ehk metssotsi poolt hääletas. Niisama oli Tallinna, Narwa, Wiljandi, Pärnu omawalitsustes, töölisrühmadel kohaliku proletariaadi walimisedelite wirn toeks selja taga. Käputäiest nuhkidest ja wiiest Wahtramäe sõjakohtunikust oli aga küllalt, et kümnete tuhandete töölise walitud mehed — sunnitööle ja wangiroodu hääletada.

Ja sellegipärast wõtab töölisnoorsugu käesolewastki walimistest kõige aktiivsemalt osa. Ta teeb seda hoolimata, et tal demokraatlikes wabariigis küll on õigus maast madalast tõusikut orjata, et ta noorelt juba peab maksusid kandma, et wõib 17—18 aastaselt abielluda ja orje sünnitada ning kaswatada kurnajale, kuid et suuremal osal noorsoost pole walimisõigust.

Meie ei lähe walimistele, et wõidelda kohtade pärast riigikogusaalis. Meie wõtame walimistest osa seks, et astuda samm lähemale töölisklassi wõidule wana korra üle. Silmapilgu, mil töörahwa hulgad suuremat huwitust tunnewad ühiskondliste küsimuste wastu kui muidu, kasutab klassiteadlik proletariaat wõitluseks oma wõimu maksmapaneku eest ja töörahwamassi koondamiseks, et oma klassiwõitluse eesmärki teostada.

Ja niisuguses walimiswõitluses ei ole mitte tähtis, kas keegi on 20 aastat wanaks saanud ja juba walijate nimetusis seisab. Ka ilma selleta oskab noorproletaarlane walimiskihutust teha, et

klassiwendide ja -õdesid koondada wõitluseks.

Milles peab awalduma töölisnoorsoo tegewus walimiswõitluses?

Kodanlus ja sotsid weawad kõiksuguste abinõudega noota hääletpüügiks. Reformistline sotsiaaldemokraatia on parlamendiwalimisi ikka kasutanud kihutuseks ühe ehk teise kandidaadi heaks, kes oma habeme juures wannub, et tööliklassi kasusid tahab kaitsta. Walimiskihutus on neil olnud asi, mis kordub üks kord kolmenelja aasta tagant ja sihitud on peaasjalikult paberilipakate wõitmiseks.

Rewolutsiooniline proletariaat ei lähe wälja hingedeõngitsemisele. Temale on walimised üheks osaks üldisest kihutusest. Ja selle kihutustöö tuum on: Wõit kurnaja üle! Organiseeritud hulgad, kes selle wõidu kindlustaksid!

Walimiste ajajärk peab meile olema suuremaks organiseerimiskuuks.

Meie peame kihutust oma klassi asja eest kohe kinnitama — organisatsiooniga. Meie ei tohi lasta neid tuhandeid ja kümneid tuhandeid, kes walimiskoosolekutele ilmuwad ja kord meie klassi kandidaatide eest hääletawad, koondamata laiali minna. Noortööliste ülesanne on siin eestkätt oma noorte seltsimeeste ridu laiendada ja tihendada, uusi liikmeid sisse tõmmates ühisustesse ja partei noorte osakondadesse. Mingi organiseerimine pole võimalik ilma kihutusega, kuid wõib kihutuskõnesid pidada, ilma et loodud poolehoidu kasutada organisatsiooniliselt. Just wiimasti asjaolu peame ära hoidma. Riigikogu walimiste kihutuskosolekud peawad muutuma ka organiseerimiskosolekuteks.

Noortöölisel pole kunagi oma kihutust piiranud ainult noorte seltsimeestega. Ka sel juhusel muidugi ei jäta me kõrwale wanemaid proletaarlast, waid töötaime ühise asja pärast kõigi hulgas.

Meie ei oota walimiste kihutuskosolekul, et kuulajad järgneksid kõneleja üleskutsetele, waid tuleme hulgakesi oma täiendawa kihutusega koosolejate keskele, raputame kõhklejad kahtlemisest ja wiime nad laua juure, et kui ühisuse ehk töörahwapartei liikmeid registreerida.

Noortekomisjonid ühisuste juures peawad siin tegewusse astuma. Endile abiks tuleb neil mobiliseerida kõik teguwõimad noortöölisel, et neid noori

töörahwade perest kihutustule ja organiseerimispealetungimise alla wõtta, kes seni eemalt pealt waatawad meie wõitlust ehk selle wastu weel mingit huwitust ei tunne.

Kuid kihutust ei tehta mitte ainult suuõnaliselt. Organisatsiooni ei kindlustata ega suurendata mitte ainult uue liikme nime sissekandmisega ühisuse registrisse. Meie peame ühisuse ehk partei noorteosakonna liiget kogu aja, päewast päewa kursis hoidma organiseeritud tööliklassi tegewusega, ühisuste eluga, kogu klassiwõitlusega. Meil on tarwis luua alaline side klassiwendade ja -õdedega, kes laialipillatud mööda wabrikuid ja töökodasid, talupõldusid ja turbasoosid. Harwa ulatub nendeni elaw sõna.

Töölisnoorsoo häälekandja ja üldse töölisajakirjanduse laialilaotamine peab olema tähtsaks ülesandeks walimiste kihutuse ajal.

Meie ajakirjanduse laialikandmine kõigisse maanurkadesse ja töökohtadesse, wäsimatu agitatsioon meie häälekandjate toetamise kasuks on seda enam hädatarwilik, et Eestimaa töörahwas arwuliselt wäike ja majandusliselt wiltsuses. Meil puuduwad kümned ja sajad tuhanded lugejad. Meie ülesanne on töötawate kihtide ärksamatki osa koguda oma ajakirjanduse ümber, et sellele kindel aineline alus ja laiem mõjuringkond luua.

Kuis wõime kasutada jätta walimiste aega seks otstarbeks? Noored proletaarlast, kes nüüdki wast kõige rohkem teinud meie häälekandjate laialilaotamiseks, peawad siingi eeskujulisteks agitatoriteks — tellimiste ja toetuste wastuwõtjateks olema. Iga walimiskoosolek peab saama ka töörahwa ajakirjanduse toetamise koosolekuks.

Kuid seda on weel wähe. Waadake, kuidas kodanluse agendid käisid majast majast pappide palga hääletamise eel. Nad kordawad seda ka nüüdki — riigikogu walimistel. Ka meie klassi aktiivsemad jõud peawad sedasama teed tarwitama kihutuseks. Noored proletaarlast ei ole siingi kahtlemata mitte wiimisel kohal. Mis on siis loomulik, kui et walimiskihutust korterites siduda organiseerimistööga — ühisuste ja parteiliikmete juurewõitmise — ning töörahwa ajakirjanduse laialilaotamisega ja uute tellijate kogumisega?

Noorproletaarlased peavad käesolevaltel valimistel oma tegu võimet näitama. Noortekomisjonidel tuleb kohe tegevusse asuda.

Kõik klassiteadlikud noortöölised peavad jõu liikuma panema kihutuseks tööraha võimu eest, organiseerimise ja töölisajakirjanduse kasuks.

Karl Marx

14. märtsil sai 40 aastat Karl Marxi surmast täis. Aastakümned tagasi, mil Karl Marx elas, näis ilm palju teistsugusemana, kui praegu. Moodne suurtööstus oli lapsekingades. Proletariaat, sõna praeguses mõttes oli alles sündimas. Karl Marx nägi aga oma geniaalse pilguga kapitalistlike korra arenemise ja lagunemise protsessi ette. Selgemine kui keegi teine walgustas tema oma töödes neid wastolusid, millised kapitalistlikele valmistusviisile ja kogu kodanlikele korrale kirstunaeladeks saavad. Karl Marx mõistis kodanlikele korrale surmaotsuse, öeldes oma „Kapitali“ I. jaos:

„Tööstuskuningate arwu vähendamisega, kes kõik väärtuse ja elumaitmise oma monopoliks muudavad, kaswab laiade hulkade wiletus, orjastamine aja allasurumine, ning ühes sellega ka kapitalistlike valmistusprotsessi poolt ise kokkuliidetud ja organiseeritud tööliklassi wiha. Kapitalistide valmistusmonopol muutub

walmistusprotsessi takistajaks. Walmistusabinõude tsentralisatsioon jõuab punktile, kus ta wäljakannatamatuks muutub. Ta puruneb. Kapitalistlike eramanduse surmatund on kätte jõudnud, ja eksproprieerijad eksproprieeritakse“.

Karl Marx ei olnud aga ainult teoreetik, kes kapitalistlik korda arwustas. Tema asus ka tegelikult selle jõu organiseerimisele, mis kapitalistlikele korrale hauakaewajaks pidi saama. Karl Marx hüüdis esimest korda „Kommunistlikes Manifestis“ „Kõige maade töölised ühinege!“

Sellele hüüdele on järgnenud kümned miljonid proletaarlased. Töowäe read tihenevad iga päewaga. Wenemaal on juba kodanlike korra surma kell löönud, ja ei ole kaugel aeg, mil see ka teistel maadel sünnib, ning igal pool walitsewaks klassiks muutub proletariaat, kes Karl Marxi kui oma esimese õpetaja ja organisatori mälestust austab.

18. märts 1871

18. märtsil sai 52 aastat, kui sündis sotsiaalse rewolutsiooni esimene teerajaja — Pariisi Kommuuna. Pariisi Kommuunas ajas proletariaat esimest korda selja sirgu, et heita maha enesest kodanlike ilmakorra köidikud, et luua ühiskond oma näo järele. Tema eluiga oli lühike, kõigest kaks kuud, sest juba sama aasta maikuul rõhus Prantsuse kodanlus julgete rewolutsionääride poolt püstitatud punase wõitluslipu maha, ja uputas Kommuuna kümnete tuhandete kommunaaride weresse.

Millised olid jõud, mis Kommuuna sünnitasid? Kui meie nimetame Kommuunat sotsiaalse rewolutsiooni teerajajaks, siis on arusaadaw, et tema sünnitajateks wõisid olla ainult need kihid, mis tolleaegse sotsiaalse (ühiskondlike) korraga rahul ei olnud. Meie teame, et ju-

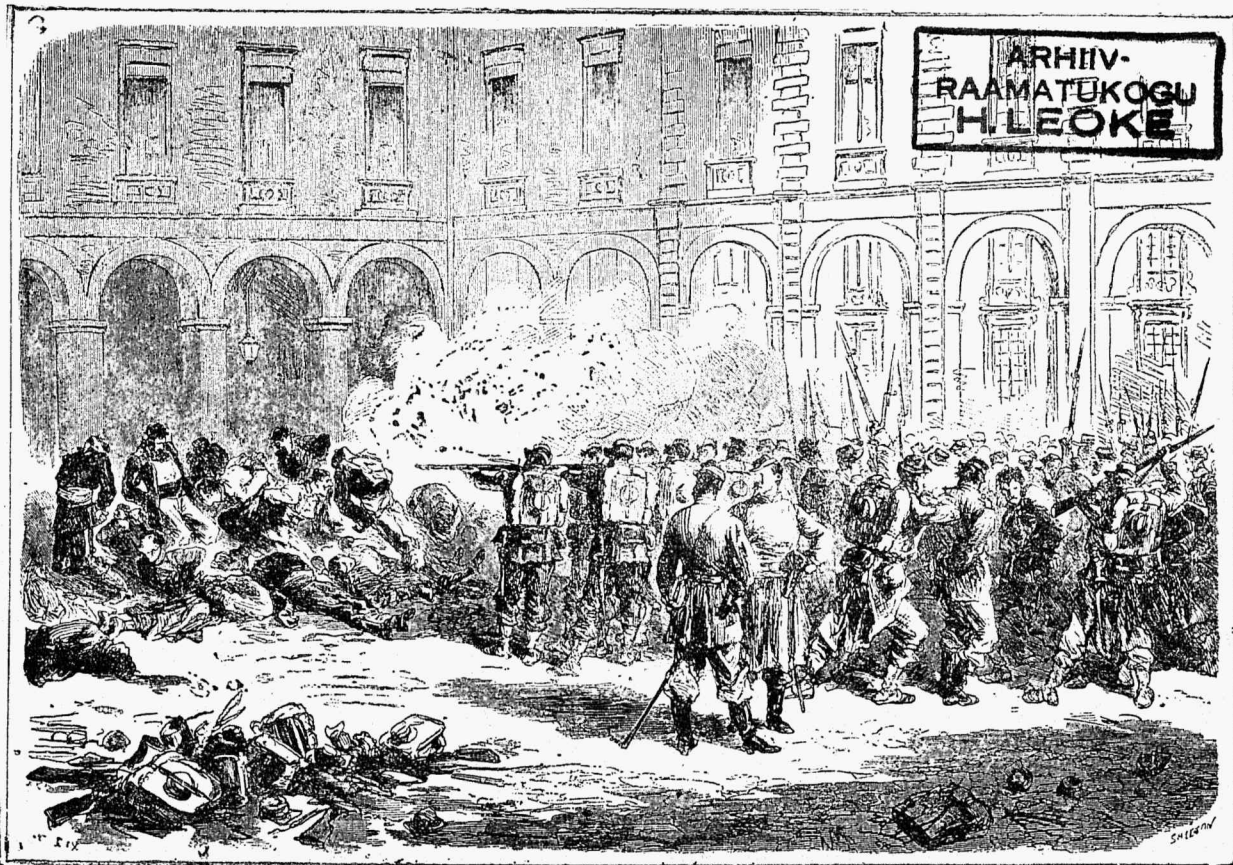
ba 1871 aastal Prantsusemaal ja kogu Euroopas kapitalistlike valmistuswiisid tooniandew oli. Kus on aga kapitalist, seal on ka proletaarlane, kes oma peremehega sõjajalal.

Samuti oli lugu ka Prantsusmaal. Muidugi ei olnud 52 aastat tagasi suurtööstus veel sarnasel määral ainuwaltsejaks saanud, kui seda praegu näeme. Tolleaegne wabrikutööstus oli, praegusega wõrredes, alles lapsekingades. Prantsusmaal puudusid sarnased kroonimata kuningad, nagu praegu on suurtööstuse tähtsamad esitajad Loucheur (Luschöör) ja Lubersac, ent vähemaid wabrikuomanikke oli rohkesti. Käsitööstus ei olnud veel nii tagaplaanile surutud, kui praegu, waid wabrikute kõrwal elutsesid käsitööstuse meistrite töökojad rahulikult edasi.

Selle sõttu ei olnud ka tolleaegsel pro-

letariaadil veel nii selgesti kujunenud ilmet, kui praegu. Proletariaat, selle sõna praeguses mõistes, oli alles sündimas. Wabrikuid, mis tuhandeid töölisi koondasid, oli vähe, sedawõrd rohkem oli aga kesk- ja väiketööstusi mõnekümne töölisega ja käsitöö meistrid mõne selliga ja õpipoisiga. Osalt walitses tööliste keskel veel keskaja tsunfti waim, ja sellepärast nimetas Fr. Engels tabawalt tolleaegset Prantsuse proletariaati eelproletariaadiks. See oli tõesti prae-

wäikekodanliste woolude esitajad, kes kuulutasid, et ühiskondlist korda wõimalik on ilma wõitluseta ja kokkupõrkamisteta muuta. Eriti palju poolehoidu leidis Proudhon oma tüübilise väikekodanlise kohitsetud anarhismiga. Ta õpetas, et ühiskonda on ilma igasugu konfliktideta wõimalik töölistele suupäraliselt ümber muuta. Peale proudhonistide olid veel kodanlised rewolutsionäärid — blankistid ja teised, kes omale tööliste keskel jüngerid otsisid.

Huigaline mahalaskmine

guse moodsa proletariaadi eelkäija. Selleaegsed töölised ja käsitöölised olid tooresaineiks, millest pärastises tööstuse koonduumise protsessis modern tööstusproletariaat välja kujunes.

Killustatud ja ilma kindla wormita, nagu ta ise, oli ka proletariaadi waimline nägu. Peale 1848 aasta rewolutsiooni, kus töölisklassil hirmsal wiisil aadrit lasti, wõttis tööliste seas üldine loidus maad. Huwi wõitluse vastu kadus. Selle tõttu leidsid head pinda igatwäerwi

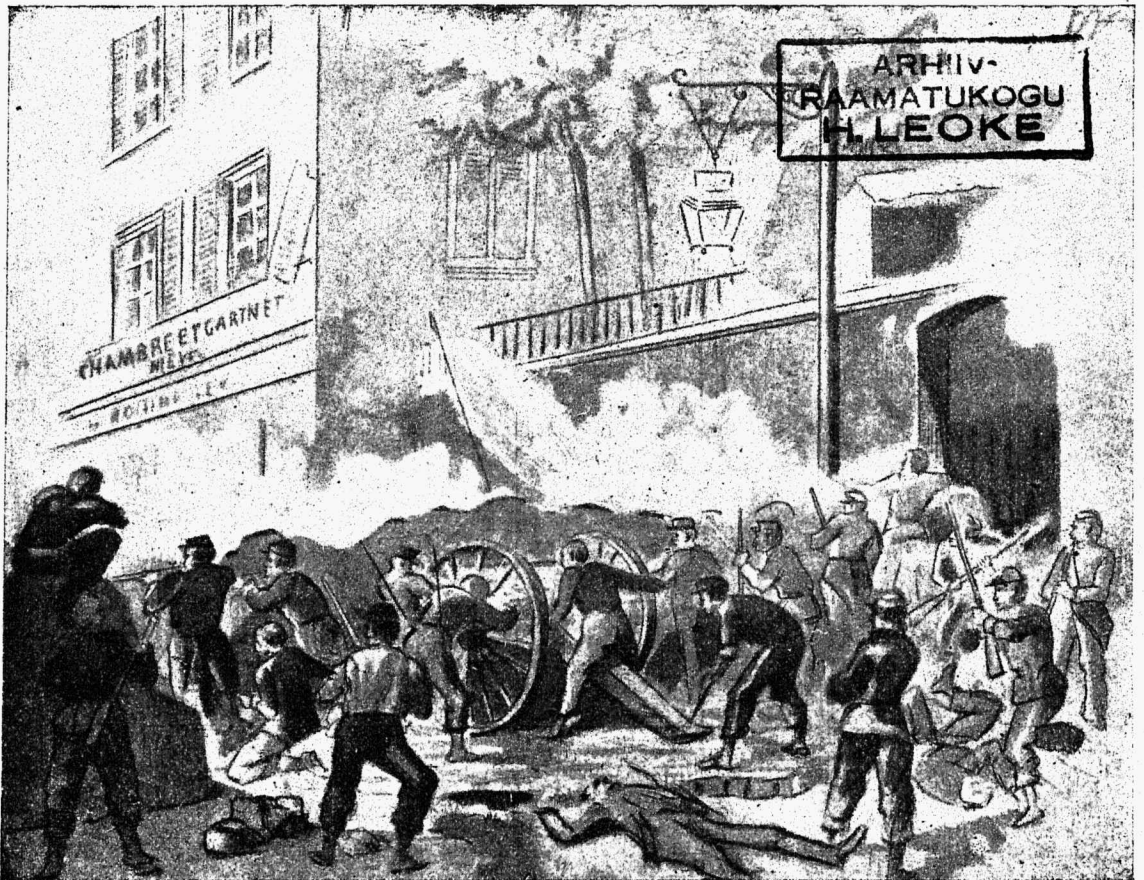
1864 aastal moodustati küll Rahwuswaheline Tööliste ühendus, I. Internatsionaal, milles K. Marxil suur mõju oli, aga selle lühikese aja jooksul ei olnud Marxi sõnad klassiwõitlusest veel igale poole tööliste hulkadesse ulatanud. Prantsusmaal oli küll I. Internatsionaali osakond, selle liikmete arw ei ulatanud aga üle mõne tuhande, ja needki ei olnud kindlad marksistid. Marx ei suutnud mõne aasta jooksul häwitada eelarwamisi, mis aastasadade jooksul tööliste werese

imbunud. Töölisklass ei olnud veel terawalt väikekodanlusest eraldunud, selle tõttu ei olnud ka kindlat wahet tema ja väikekodanluse ideoloogia wahel, veel enam, proletariaat seisis otsekohe käre-meelse väikekodanlise intelligentsi ideelise mõju all.

See eelproletariaat (töölised ja väikekodanlus) oma väikekodanlise ideoloogiaga, millest alles esimesed rewolutsioonilise marksismi kiired läbi tungisid, oli Pariisi Kommuuna peakandejõuks.

tingimisteta alla wanduda, ja nõudsid sõja jätkamist. Ajutine walitsus, mis kodanluse esitajatest koosnes, taits muidugi kodanluse tahtmist, ja asus preislastera rahutegemisele. Suuremates linnades, eriti aga Pariisis, kus töölised ja väikekodanlus enamuses, tõusis sellepärast walitsuse wastu teraw wastasrind. See wastasrind toetas ennast rahwuslise kaardiwäe peale, milles töölised enamuses olid.

Kui 9. weebruaril 1871. aastal uus rah-

Võitlus barrikaadil Panteoni juures

Kuidas tekkis Pariisi Kommuuna ja mis ta enesest kujutas?

Prantsuse teine keiserriik sai sõjas Preisimaaga lüüa, keiser langes wangi, ja selle järeltusel tekkis Prantsusemaal 4. septembril 1870. wabariik, mille etteotsa kodanline ajutine walitsus asus. Kodanlus ja talupojad olid sõjast tüdinenud ning nõudsid rahu. Rewolutsiooniline väikekodanlus ja töölisklass ei tahtnud aga Preisi militaristilisele saapakannale

wuskogu kokku astus, milles talupoegade häältega rahu poolehoidjad enamuse said, muutusid wastolud ajutise walitsuse ja suuremate linnade wahel veel terawmaks. Peale rahutegemist preislastera arwas walitsus paraja aja tulnud olewat „sisemise waenlasega“ lõpuarwe tegemisele asuda. Selleks oli tarwis kõige pealt töolistelt sõjariistad ära wõtta. Ööl wastu 18. märtsit pidi sõjawägi Pariisi rahwakaardiwäelt sõjariistad ära wõtma;

see ei läinud aga korda, sest et sõjawägi tööliste poole üle läks. Walitsus nägi, et tal Pariisis elu kibedaks läheb, lahkus weel samal päewal Pariisist, et omale Versaillese asukohta walida. Wõimu Pariisis wõttis rahwakaardiwäe nõukogu oma kätte. Et, nagu juba tähendatud, rahwakaardiwägi omas enamuses töölis-

mida toetasid proletariaat ja wäikekodanlus.

Samuti poolik ja kahepaikne nagu Kommuuna koosseis, oli ka tema poliitika. Puudusid kindlad sihid ja organisatsioon, mis Kommuuna taktika kindlaks oleks määranud. Kommuuna ei suutnud ära määrata sihte, ega tema jõud ei

Guillotini põletamine

test koosnes, oli wõim sellega tegelikult tööliklassi käes. Proletariaadi klassiteadwus ja arusaamine omast jõust ei olnud weel sedawõrd arenenud, et tööliklass usaldanud oleks wõimu oma käes pidada, waid ta otsustas seda kodanlusega jagada, ja rahwakaardiwäe nõukogu kuulutas Pariisi omawalitsuse (commune) walimised märtsi lõpuks wälja. Walitud Kommuunas oli rewolutsiooniline wäikekodanlus enamuses, tööliste esitajaid oli kõigest mõnikümmend. Suurkodanlus ei wõtnud walimisest osa, tema esitajad hiilisid tasapisi Pariisist wälja Versaillese „seaduslise walitsuse“ juurde. Pariisi peremeheks sai sellega Kommuuna,

küünninud ka selleks, et täita üldise wõitlustjuhtiwa organisatsiooni aset. Ta oli ainult nende mitmekesiste woolude wäljendajaks, mis Pariisis sel ajal walitses. Tööliklass ei kujutanud enesest mingit terwikut, weel vähem wäikekodanlus. Oli määratu kari mitmesuguseid rühmi ja rühmakesi. Kommunaarid ei saanud aru, et nende peal suur ülesanne lasub, — olla esimesteks sotsiaalse rewolutsiooni lipukandjateks, waid pidasid ennast Suure Prantsuse rewolutsiooni järeltulijateks, ja selle ideede teostajateks. Sellepärast ei julgenud nad ka otsekohe lahti öelda wana korrast ja tema esitajatest. Uus ühiskonna klass — proletariaat aimas aga,

olguigi uduselt, et tal siiski teised ülesanded täita, kui kodanlist korda kindlustada, et tal omad eriuülesanded täita on, mis kodanlise ühiskonnaga kokku ei sünni Kommuuna tegewuses. Tekkis imelik kahepaikus. Ühe käega hävitas ta kodanlise riigi worme ja ulatas teise käe sama riigile lepituseks wastu. Julgelt lahutati kirik riigist, wiidi tähtsad uuendused töökaitsealal ellu, wõeti töökojad, kelle omanikud Pariisist lahkunud, üle. Samal ajal ei juletud aga riigipanka puudutada ja murti päid, mis teha, kui ülewõetud töökodade omanikud Pariisi tagasi tulewad. Walitsus aga, kes kõigest 15 kilomeetrit Pariisist eemal asus, walmistas ennast Kommuuna mahamaterdamisele ette. Kommuuna ei hoolitsenud selle eest, et ka mujal Prantsusmaal walitsus pinda oma jalgade alt kaotaks, ja nii näeme, et kuigi ka teistes suuremates Prantsuse linnades, Pariisi eeskujul, kommuunad tekiwad, siis nende eluiga väga lühike on.

Mai keskel asub walitsus energiliselt Kommuuna likwideerimisele, ja kestwa nädala wihase wõitluse järele langeb Pariisi tänawatel wiimane barrikaad, ning kodanlus seab „korra“ maija. Wõimata on kindlasti ära määrata Pariisi Kommuuna ohwrite hulka. Kommuuna ajaloo kirjutaja Lissagaray rehkendab nende hulka ühes wäljasaadetutega üle 100.000. Nii tasus kodanlus nendele kätte, kes oma kätt „õiglase“ korra wastu julgesid tõsta.

Kommuuna langemise põhjuseks oli soodsate eeltingimiste puudumine ja Kommuuna wead. Aeg sotsiaalseks rewolutsiooniks ei olnud weel tulnud. Ühiskonna klass, mis selle rewolutsiooni kandjaks oleks pidanud saama — proletariaat, oli alles sündimisel. Ta ei tundnud weel oma ülesandeid; sotsialismi ja klassiwõitluse põhimõtted hakkasid alles töölisklassidesse tungima. Puudus rewolutsiooniline partei, mis oleks kogu liikumise peajuks ja selgrooks, samuti puudusid ka teised proletaarlised organisatsioonid, millistele Kommuuna toetuda oleks wõinud. Seegi proletariaat, mis olemas, seisis wäikekodanluse mõju all.

Kommuuna lõppu, aga kiirustasid kommunaaride wead. Kommuuna laskis walitsuse Pariisist ära putkata, ja ei

teinud ainustki katsset, et teda tabada, ja nii näeme, et kogu Kommuuna kestwuse ajal otse Pariisi külje all — Versailles kodanlus rahulikult Kommuuna poomiseks köit keerutab. Kommuuna kannatas äärmiselt rahalise kitsikuse all, riigipank seisis aga keset Pariisi puutumata. Proletariaat ei julgenud üksinda wõitlusele kodanluse wastu minna, waid istus wäikekodanluse katkisse künasse ja uppus. Oleks proletariaat kirju Kommuuna asemele, mis demokraatlise retsepti järele keedetud, kindlalt oma klassi orgaani seadnud, millise aseaine rahwakaardiwäe nõukogu näol igatahes olemas oli, wõib olla, oleks wõitlusele tagajärjed paljugi teistsugusemad olnud.

Ei ole kirjutatud nooti, mille järele sotsiaalset, rewolutsiooni „teha“ wõiks. Kogemusi wõime ainult wõitluses omada.

Sellest seisukohalt waadates, hindame ka Pariisi Kommuunat. 52 aastat, mis Pariisi Kommuunast möödunud, on proletariaat oma jõudu koondanud. Selle aja jooksul on loodud hiigla organisatsioonid, millistele töölisklass toetub. Palju on tööd tehtud, et töölisklassi kodanluse ideoloogia mõju alt wabastada. Kui 1871 aastal proletariaadil ainult udune aimdus oma ülesannetest oli, siis on selle aimduse asemel praegu kindel teadmine oma ülesannetest astunud. Kui 1871 aastal proletariaat ei teadnud, missuguse abinõudega oma ülesannete teostamisele asuda, ja kui ta wiimaks, selleks demokraatlise käru walis, siis teab praegu proletariaat kindlasti, et tee uude ühiskonda läheb ainult proletariaadi diktatuuri kaudu.

46 aastat peale Pariisi Kommuunat asus Wene proletariaat sotsialistilise ühiskonna loomisele, ja on palju paremate tagajärgedega tegutsenud, kui Pariisi kommunaarid. Juba 5 aastat püsib seal tööliste ja talupoegade walitsus riigi tüüril, ja ei ole kahtlust, et aeg tuleb, mil ka teiste maade töölised Wene seltsimeeste eeskujul kogu ilma sotsiaalse rewolutsiooni weripunase lipu püstitawad.

Kui esimesed proletariaadi wabastamise eest wõitlejad, jääwad aga Pariisi kommunaarid kustutamata klassiwõitluse ajalukku.

Noortöölised, seadke endid wõitlusewalmis kapitaali vastu

Eesti põialkapitaal wõtab õppust suurematelt tööliste kurnajatelt. Kes ei mäleta meist Pitkade, Pätside ja teiste wäheimate suuruste sõnade mulinat: Asume tööle — ehitame üles demokraatlise Eesti, korraldame endile pesa, kus igal eestlasel soe ja kodune. Meie oleme kõik ühesugused! Nende sõnadega pistis isegi Laidoner ja Soots tööliste tahmasesse pihku oma härrasmehe käe. Mõni kuu hiljem asuti Wene rewolutsioonist pärandatud wõitluse kärpimisele. Tööliste majandusliku nõudmise ratsutati ratsanikkude abil maha. Kuulipildujate ja soomusrongide toetusel suluti tööliste suud jäädawalt siis, kui nad leiba nõudsid. Tööliisklassi teadlikum osa — kommunistid, kuulutatakse linnupriiks. Määratu suur on kommunistlike tööliste kohtu-protsesside arw.

Nagu terwes ilmas, nii kestab ka Eestis tööstuse kriis, mis hõlbustab wabrikantidel ja pangahärradel tööliste näljapalkasid weel rohkem kärpida. Ühes paljude allakirjutamisega käib tööliste organisatsioonide rüüstamine. Wäikeselt osalt töölkäijatelt töölistelt tahetakse wälja pressida rohkem kasusid, kui isegi tööstuse õitse ajal wõimalik oli.

Kõige rängem on töölisnoorsoo seisukord. Wabrikandid tarwitawad heameelele odawat tööjõudu ja sõnakuulelikke palgatööorje. Kõige odavam tööjõud nuumikutele on aga töölisnoorsugu. Paljudes wabrikutes ja töökodades, nagu Balti puuwilla wabrikus, kudumise töökodades, wõiwad noored tööliised 2—3 nädalise masinal töötamise järele juba iseseiswalt töötada, mis ta kui õppimata tööliste tööjõu odawaks kapitalistide ees muudab. Kui ei taha selle palgaga töötada, mida wabrikant heaks arwab, öeldakse: wõite minna, ja näidatakse, kuhu puusep ukse teinud. Noortöölisi sunnitakse 10 ja rohkem tundi päewas tööd tegema.

Wabrikantide esimaadlejaks 10-nelise tööpäewa maksmapanemisel on Balti puuwillawabriku walitsus. Ületundide tegemise maske all töötab wabrik pikemat aega kümme tundi päewas, kuna päewapalk ei wasta kaugeltki kaheksatunnilise tööpäewa tasule. Wabrikus töötab mitusada noort töölisi, kelle

tööpäewa pikkus ei tohiks üle kuue tunni kesta.

Nobelis, Inglis-Balti laewatehases, Raudtee peatehases, Dwigatelis, Ilmarises, Tsellulooses jt. kärbitakse pisitasa tükitöö hindu ja isegi päewapalku. Krullis peawad katelsepad mitmendat nädalat streikides wabrikantide pealetungimise vastu wõitlust, katsudes ka paljude allakruwimist tõkestada.

Tselluloose paberiwabrikus nõuti 16—17 aastaste õpilaste öötööde juurest ümberpaigutatust päewatööde juure. Wabriku direktor seadis küsimuse üles: kas lubatakse noori töölisi öötööd teha, ehk nad kihutatakse wabrikuwärawast wälja. Ja mis sündis? Kümme noortöölisi lasti päewa pealt lahti. Lutheri wabrikus on noortöölise tagakiusamine meistrite peamure ja hool.

Elukallidus tõuseb, kuna üle maa on tööliste päewapalkade vastu kurnajate wabrikantide ja nende sabarakkude rahadega pimedaks löödud ajakirjanduse poolt sõjakäiku alustatud. Mitte üksi Eesti wabrikant pole paljude allakruwimisega ja 10—12 tunnilise tööpäewa maksmapaneku ametis, waid ka Saksamaa, Inglismaa ja Ameerika. Rahawürst Stinnes tegi tööliste ettepaneku 15 aasta peale 10-tunnilist tööpäewa maksmata panna. Inglismaal tahetakse noortele tööliste, 18 aasta wanaduseni, nagu Eestiski, Ametiühisuse liikmeks astumine seadusandlisel teel ära keelata. Ja Eesti kodanlus sammub Lääne-Euroopa suurrööwikute kannul.

Sotside truudus kodanluse vastu on kõikumata.

Eesti sotside mõju Töölisühisustes on äärmiselt wäike. Kes ei teaks sotside minewikku ja olewikku. Kodanlusega sammuwad nad kõrwti üle proletaarlaste surnukehade. Isborsk, kaitsepolitsei, sajad vähemad ja suuremad kuritööd tööliisklassi vastu lasub nende hingel. II. Töölisühisuste kongressilt lahkudes paljastasid nad weel kord kogu tööliisklassi ees oma õiget nägu. Nad katsuwad tööliisklassi ühist wäerinda sellega lõhkuda, et kutsuwad töölisi üles looma kutseühisusi, kes wabrikantide ja pangahärrade ees korralikult lõmitaks.

Meie teame, et iga Töölisühisus, kes ei sea oma ülesandeks kapitalistilise korra hävitamist, vaatamata, kes ta ees otsas seisab, on paremaks sõjariistaks kurnajale töölisklassi õiguste maha ratsutamiseks. Sots ja klassi võitlus on kaks isesugust asja. Nad on kui tuli ja wesi. Sotsid on need, kes hoopewad kurnajate walitsuse kindlustamises, küll Riigikogus, kongressidel ja paraadidel, kus neil wabadusriist rinnal ja tsilinder peas ning Poincarè poolt annetatud orden sabakuue rapatil. Wanasõna ütleb: üks inimene on teise kurat. Õigem oleks seda wäljendada: sots on töölise kurat.

Töölisklassi organisatsioonide purustamise järele ilmusid omal ajal Alma Ostra ja Wain sõbralikult oma koera keelt wõngutades tööliste juure ja pakkusid kaasabi töölisliikumist õigetesse rööbastesse juhtimiseks! Kui töölisklass neile petistele saba peale astus, lahkusid nad, kauda weel järele haukudes.

Praegu käiwad sotsid mööda wabrikuid ja teewad tööliste ettepanekuid, asutada uusi tööliste kutseühisusi. Organisatoriteks kutseühisuste loomise juures on neil wabrikute direktorid ja meistrid. Nobelis, Dwigatelis, Raudtee peatehastes, depoodes ja raudteeliinil jooksewad nende agendid ja soowitawad treialite, jama- ja liiniteenijate, konduktorite ja masinistide kutseühisusi luua.

Wabariigi walitsus likwideeris wabrikute ja töökodade wanemate Nõukogude keskkohad. Nüüd katsuwad sotsid wabrikutes töölisi üksikute töökodade kaupa wanemate walimistele meelitada, nagu nad tegid seda Lutheri puutööstuse wabrikus.

Seal wabrikus käiwad sotsid ringi ja ähwardawad töölisi, kes nende ettepanekute wastu koosolekutel hääletawad, wabrikust wälja heita. Ähwardusi on mitmel korral täidetud. Wäljaheitmisega tahetakse töölisi praegusel tööstuse kriisi ajal sunduslikult sotside „käpa alla anda“. Muu seas kasutawad sotsid kahtlasi isikuid selleks, warustawad neid juhtnõõridega, kuidas klassiteadliste tööliste wastu wõidelda. Wõetakse kõik abinõud, mis nende haiged ajud wähegi suudawad wälja mõelda, tarwitusele, et tööliste ja töölisnoorsoo ühist wäerinda nõrgendada.

Mida tuleb töölisnoorsool ette wõtta kodanluse, wabrikanide ja pangahärrade

ning nende kintsukaapijate — sotside pealetungimise tagasilöömiseks.

Töölisnoorsoo, kui nõrgema töölisklassi osa seisukord on praegusel reaktiooni ja töökriisi ajal äärmiselt raske. Teda ei rõhu mitte üks walitsus ega wabriku direktori rusikas, waid meistrite ja tihtipeale ajast mahajäänud tsunfti aegsete seltside toorus. Kuid kas peame sellepärast meelt heitma? Ei! Meie peame endid wõitluses wõimsana tundma ka kapitaali pealetungimise ajajärgul, kaitstes iga sammu peal kätewõidetuid seisukohti. Mitte üks samm ei tagane töölisnoorsugu wõitlusest! Töölisklass ja ta noorsugu ei kokkunud kodanluse ees klassisõja ajal, mil wälja- ja sõjakohitud ööd ja päewad töötasid, seda wähem nüüd. Kui kodanlus töölisorganisatsioonide rüüstamist julgeks ette wõtta, astub töölisklassi tagawarawägi, kommunistlik töölisnoorsugu kõrwuti täiskaswanud töölisega wõitlusesse oma seisukohtade kindlustamiseks.

Töölisnoorsugu, kui rewolutsiooniline osa töölisklassist peab sotside plaanist kriipsu läbi tõmbama, sellega et nad weel tugewamalt punaste töölisühisuste organiseerimisele asuwad ja „kutseühisused“ kõrwale jätwad.

Töölisnoorsugu peab, kui üks mees koonduma oma wõitluskantsidesse, Töölisühisustesse. Meie peame kihutustööpiigi terawotsa pöörama töölisklassi lõhestajate wastu, kes töölisi katsub kutseühisustes taltutada. Töölisnoorsugu ei taha sotside oheliku otsas, kapitalistilise sunnitud töö kärru külge needitult sammuda.

Noorte komisjonid Ametiühisuste juures peawad just eestkätt noortele ja wanadele palgatöö orjadele selgeks tegema, mis selle tagajärg on, kui sotsid oma kawatsetud eesmärgile jõuaksid. Töölisklass peab teadma, et kes tahab töölisklassi lõhestada, ja kes kõiki jõudu koondata, et mõjuwamalt kapitaali pealetungimisele wastu panna! Kui Eesti wärwikandjad ei saa Amsterdami kollaste kombel ametiühisusi lõhkuda, rewolutsiooniliselt töölisi ühisusest wälja heita, siis katsuwad need peremeeste käsikud kutseühisusi luua. Töölisnoorsugu tõmbab need töölisklassi killustajad häbiposti, seni kui nad parema palga osalisteks saawad. Ärge laske endid sellest kohutada, kui nad Toompea palgalistega musti nimikirju wahetawad! Võitlus uute kutseühisuste wastu on tegelikult wõitlus töö-

lisklassi lõhestamise ja lõhestajate sotside ja kodanluse vastu.

Ühes sellega tuleb töölisnoorsool oma majanduslist seisukorda püüda parandada. Eestkätt tuleb noortekomisjonidel ametiühisuste kaudu kollektiivseid lepinguid peremeeste ja õpilaste wahel sõlmida. Tuleb ära keelata öötöö ja kihwtistes ettevõtetes töötamine noortel kuni 20 aasta wanaduseni. Nõuda tükitöö ja öötöö kaotamisi. 44-tunnilist pühapäewast puhkeaga. Noortöölise töö peab tasutama täiskaswanud töölistega wääriliselt. Palk peab wastama elatismiiniumile. Nõuda riigi poolt noortööliste töötaoleku korral abiraha. Töötaoleku korral peab noortööline täiskaswanud töölisega ühesuuruse abiraha osaliseks saama, mis peab wastama elatismiiniumile. Nõuda kuuetunnilise tööpäewa maksmapanemist 16—18 aasta wanustele õpilastele. Nõuda 4 nädalist puhkeaga aastas, palga maksimisega ja hinnata suwiste koloniide ja sanatooriumite tarwitamist. Nõuda makswata kutseharidust noorsoole kuni 18 a. wanaduseni. Kutseharidus peab rajatud olema praktilise õppuse peale ja juhitud olema töökooli põhimõttel. Mitte pikem, kui kahe aastane ametiõpiaeg jne. Töölisnoorsoo komisjonid peawad lähemal ajal üksikud punktid neist punktidest arutuse alla wõtma ja katsuma neid ellu wiia.

Praegu on seisukord sarnane, et paljudes wabrikutes noored töölised teewad õppinud töölise töö, kuna palka maks-

take õpilase tariifi järele. Meie nõuame ühesuguse töö eest ühesugust töötasu! Kui me nõuame töölisnoorsoole 6-tunnilist tööpäewa, siis ei pea see noortööli- sele kahjuks olema. Meie nõuame 6-tunnilise tööpäewa eest 8-tunnilise tööpäewa tasu! Mida tugewamini noorsoohulgad oma nõudmiste eest wälja astuwad ja oma nõudmisi igapäewases elus katsuwad maksma panna, seda nõrgemaks muutub kapitalistide wastupanemise jõud. Töölisnoorsugu peab osalised nõudmised kur- najatele üles seadma ja nende eest wõitlust alustama. Wõitluse teel katsuda osalisi nõudmisi ellu wiia, suudab kommunistiline töölisnoorsugu laialisi töölisnoor- soo hulki kaasa tommata.

Kui sotsiaaldemokraadid püüawad noortsugu ilusate sõnadega rahustada, maalides töölisnoorsoole pettepilte demokraatiast, seljataga aga neid nuumikutele maha sahkredades, siis peab klassiteadlik noorsugu näitama, et noor- sco elujärje parandamine ripub just te- mas: enesest ära. Kõik jõud tuleb ko- guda, et suudaksime ka üksikuid, osalisi nõudmisi majanduslisel wäerinnal läbi kapitalistilise nõelasilma suruda. Aga iga sammu peal peab seletama, et kui töölisnoorsugu tahab elada, siis kapita- listiline kord peab surema.

Järjekindel klassiwõitlus on jõud, mis murrab wabrikantide, pangahärrade ja sotside pealetungiwa wäerinna.

Eesti töölisnoorsoo liikumine 1922 a.

Eesti töölisnoorsoo liikumine on aastate poolest noor, kuid tegewus näitab, et ta penikoormapikkuste sammudega edasi rühub, ja kindlalt klassiwõitluse seisukohtadel püsib. Ühkelt ja kartmatalt on noorproletaarlased sammunud okkalist ja werega niisutatud teed punase lipu all.

24. weebruaril — 4. Wabariigi aasta- päewal awaldawad noortöölised kodan- luse poolt korraldatud paraadil Internat- sionaali lauldes meelt, kuna nende peade kohal punaste lippude mets mühab. Poli- tsei ajab meeleawaldajaid laiali, arreteerides wiit proletaarlast, mõisteti neid 10 päewaks arresti.

Et töölisühisusi töölisnoorsoo wõit- luskantsideks muuta ja tagajärjerikkamalt töölisühisustes organiseerimistööd noor-

te palgatööorjade keskel teha, otsustati märtsi kuul kõige tööliste keskorganide ja töölisühisuste juures moodustada noor- tekomisjonid. Paar kuud hiljem loodi noortekomisjonid kõigis Tallinna töölis- ühisustes ja aasta lõpul ei leidu töölisühi- sust linnades ja isegi maal, kus mitte noortekomisjoni pole ellu kutsutud. Tal- linnas on organiseeritud noorte arw töölisühisustes kahe tuhande ümber, kuna ülemaa organiseeritud noorproletaarlaste arw ulatab 5 tuhande peale. Noorte- komisjonid on aktiivselt töölisühisuste organiseerimistööst osa wõtnud, ühisuste noorte liigete ja ülelinnalisi noortööliste koosolekuid korraldanud, kõik tähtsamad päewasündmused ja tegewuskawad läbi arutanud.

Märtsi kuul sulutakse Riigikohtu ot-

susel Pärnumaa Sotsialistlik Noorsoo Ühing, kui ainult töölisnoorsoo organisatsioon. Mainitud ühing oli tagurluse esimaadleja Bauer'ile komistuskiviks.

1. mail — rahvusvahelisel tööliswõitluse päewal awaldab meelt Tallinna, Tartu, Narwa jne. töölis- ja koolinoorsugu. Kewadisel päikese paistel särawad weripunastel lippudel loosungid, mis kodanlusele ja ta noorsoole hirmu ja õudust sünnitab. Töölisnoorsugu nõudis muuseas Kommunistlikule Noorsoo Ühingule awalikku tegewuse wabadust.

Juba aprillis asutawad kollased saharini kangelased noortööliste keskel Tallinna Sotsialistliku Noorsoo Ühingu, kuhu isegi üksikuid klassiteadlikke noorproletaarlasti kutsuti, kes pidid wiigileheks olema ühingule. Kohe panid noorproletaarlased tähele, et sotsid alatut juudatööd Sotsialistlikus Noorsoo Ühingu jätkawad. Üsکید klassiteadlikud noortöölistel alustawad noorte sotside keskel kihutustööd kodanlusega sohielus elawate koduelewantide wastu.

20. augustil otsustas Sotsialistliku Noorsoo Ühingu peakoosolek ühingu likwideerida ja terwes koosseisus E. I. S. T. P. Tallinna Noorsoo osakonda üle minna. Muuseas otsustas peakoosolek: T. S. N. Ü. liikmed, kes peakoosoleku otsuse alla ei painuta, tunnistada samasugusteks tööliklassi huwide mahasahkerdajateks, nagu seda on wanadki sotsid. Otsus wõeti ühel häälel wastu.

Peakoosolek pööras kogu Eesti töölisnoorsoo ja aateliste noorte poole üleskutsega, paljastades sotside tegewust üldse ja noorte keskel eriti. Tallinna Sotsialistliku Noorsoo Ühingu likwideerimine kinnitas weel kord, et sotside tegewus mädanenud. Sotside töö ühingu tunnistati noorte poolt mädamunade wääriliseks.

Juuni kuul mobiliseeriwad noortekomisjonid noorproletaarlaste hulgas kiriklaste katte all pealetungiwale mustale tagurlusele wastu. Tööliühisuste noortekomisjonide eestwõttel alustati leeritunnistuste korjamist, et neid häwitades, demonstreerida tagurluse wastu. 27. augustil korraldati ülelinnaline pappidewastane rongikäik rahwastpimestawa poliitika wastu, millest hulk noorproletaarlasti osa wõttis. „Piritall“ ehitatud altarile kogus üle kolmesaja leeritunnistuse, üle paarisaja katekismi ja jutluseraamatu. Kogu see mammonatulistaw kirjandus ja pühad

dokumendid walati õliga üle ja süüdati põlema. Peeti waimustawaid kõnesid ja paljastati kirikuwüstide alatut tegewust. Sellel koosolekul töötasid noored jäädawal loobuda kiriklistest kommetest ja wandusid, et nad pappide- ja kirikuwastast kihutustööd tahawad laiades töörahwa hulkades edasi kanda.

Et mõjuwamalt pappide wale wastu wõidelda, asuti ilmaliku leeri organiseerimisele. Noortööliste kuuatasa kiriklistele kommetele boikoti. Kiriklisele leerile seati wastukaaluks ilmalik leer. Ilmalikus leeris seati kiriklise mädanenud morraali asemele proletaariline kõlblus, katekismi ja piiblisalmide asemel õpetati noortöölistele sotsialismi, tutwustati klassiwõitluse ideedega ja tööliikumisega. Ilmaliku leeri lõpetas 70 noort, kellele lõputunnistused anti. Hiljem otsustasid noortekomisjonid teaduslikke loenguid ilmaliku leeri nime all organiseerida Pärnus, Tartus, Narwas jne., kuid keelati politseiwõimude poolt ära. Ka Tallinnas pole korda läinud „demokraatia“ tõtu ilmalikku leeri jätkata.

3. septembril — 8. rahvuswahelisel noorsoopäewal korraldasid noortekomisjonid üle maa rongikäike ja koosolekuid. Politsei keelas noorproletaarlastele isegi majandusliste loosungite kandmise ära. Kõnetool, mis pärgadega ja punaste lilledega ning mõne loosungiga ehitud, oli wõimuwaldlastele märklauaks ja silmas pinnaks.

Kui töölisnoorsugu Internatsionaali laulis, aeti ratsapolitsei poolt kooswiibiwatele hobustega otsa. Neil meealewaldustel nõudis töölisnoorsugu üleilmilise töölisnoorsoo kongressi kokkukutsumist, protesteeris walge terrori wastu, nõudis amnestiat tööliste eest wõitlejatele ja tunnistas Moskwa tribunaali otsuse esseride protsessi puhul õigeks. Kui arupärimine töölisnoorsoo meealewalduse takistamise ja laialiajamise kohta riigikogus esitati, lükati see kodanluse ja sotside poolt naerulagina saatel tagasi.

Oktoobri kuul asutati tööliisppordi selts „Herkules“, kes oma ülesandeks seadnud töölisnoorsoo kehalise kaswatuse wastu klassilisele waimlisele kaswatusele.

Tööliisppordiselts on suutnud lühikese aja kestel asutada wiis osakonda ja nimelt: Tallinnas, Pärnus, Narwas, Kehras ja Wäätsal. Tööliisppordiseltsi liigete üldine arw ulatab 500 peale.

E. I. S. T. P. juure asutati noorte

osakond 150 noortöölise, järgneb Tartu 90, Pärnu 80, Narva 80 jne. liikmega.

Noortöölised on aktiivselt osa võtnud poliitilisest ja majanduslisest võitlusest. Ülemaalistest wanemate nõukogude, maatöölise ühisuste ja ametiühisuste konesidest võtsid noored elawalt osa. Wõidelnud on nad kümnetunnilise tööpäewa, tüki- ja öötööde wastu. Kihutustööd teinud koosolekutel ja üksikult, töölise- ja noorsooajakirjanduse kasuks, organiseerides lehtede tellimiste wastuwõtmist wabrikutes, töökodades ja mööda maju. Töölisnoorsugu teab, et ajakirjandus kõige mõjuwam sõjariist kodanluse ja tsabarakkude sotside ja metssotside wastu. 1922. a. jooksul ilmus 12 numbrit „Noort Töölisi“ — 32. tuhandes eksemplaaris, neist kolm kaksiknumbrit. Awaldatakse kaks korda kuus „Töölises“ noortelehekülge.

Töölisnoorsugu on ka wõidelnud ühise wäerinna 12. nõudmise ja töörahwawalitsuse eest. Sõjakohtud on mitmel korral noortöölisi sunnitoole mõistnud kommunistlise, noorsooliikumise toetamise pärast. Noorproletaarlane on paljudest demokraatlistest wasktorudest läbi käinud, mis teda sitkeks, wõitlusewõimuliseks kodanlise klassi wastaseks muutnud. Mõõdunud aastal ei ole töölisnoorsugu oma selgroogu nõtkutanud järjekorraliste sise-ministrite ees, ega alla wandunud sõjakohtutes tsaarikotkawaimule.

Ka 1923. a. ei lase noorproletaarlane punast wõitluslippu langeda ja hoiab weel tugewamini kaheteralist klassiwõitlusmõõka oma rakus käes.

Noortööliline teeb sel aastal weel tõsisemalt laiades töölisnoorsoo hulka organisierimise ja kultuur-hariduslist tööd.

Süüdistusakt

Nii kõneleb paberitüki pealkiri, mis sõjaprokuratuur kokku seadnud Tallinna ja muile Eestimaa noortöölisele tuntud noorte kohta. Teatawasti arreteeriti sellised Klementi, Niineberg ja Pruul läinud 1. mai järel ja anti sõjaringkonna kohtu alla. Neile anti kätte süüdistusakt, mis järgmiselt noorte proletaarlaste kuriteo demokraatlise wabariigi wastu kokku wõtab:

Wastutusele wõetud ja eeluurimisel ülekuulatud Klement'i, Pruul ja Niineberg ennast milleski süüdi ei tunnistanud. Poliitilise ilmawaate poolest olla nad kommunistid.

Ettetoodud põhjustel süüdistatakse:

1) Helmi-Sohwie Tõnu t. Niinebergi, pärit Harju maak. Harku wallast, 21 a. wana.

2) Helene-Elwiine Klaus'i t. Pruuli, pärit Saaremaalt Suure Kaarma wallast, 27 a. wana.

3) Wilhelmine-Rosalie Karli t. Klementit, pärit Tallinnast, sündinud 18. märtsil 1904. a. selles, et nemad teadwalt ja tahtwalt sõjaseaduse ajal ühinesid üle Eestimaa kommunistilise salajase liiduga, mis 1920—1921. a. ja waremalt Eesti wabariigi piirides tegutses ja mille keskjuhatas Tallinnas asus, kuna üksikud osakonnad ja asutused mööda kogu Eesti Wabariiki laiali mahutatud olid, missu-

gune salaliit nendele, Pruulile, Niinebergile ja Klementile teatawasti koondunud olid eesmärgiga Eesti Wabariigi põhiseaduses ettenähtud riigikorda ja Walitsust wägiwaltselt kukutada ja proletariaadi diktatuuri maksma panna, kus juures ühine mine selle salaliiduga ja wiimase eesmärgiga selles awaldus, et nemad 1920. a. Tallinnas teadwalt ja tahtwalt liikmeteks astusid Noor Proletaarlaste ühingusse, ning pärast noorte sektiooni, missugused asutused ühinesid III-da Internatsionaaliga, tema seksiooniga, Eestimaa kommunistilise parteiga, kelle juhatusel ja toetusel asutasid kommunistlisi lööksalku ja kollektiive ja riigiwastast propagandat toimetasid noorte keskel, et Eestis Wene-Nõukogude wõimu maksma panna, missugune kuritegu on ettenähtud U. N. S. art. 273 ja 102 ja S. N. S. art. 273, 1.

Selle asja arutamine allub sõja ringkonna kohtule.

Nii kõlab selle kirjaoskamatult kokku seatud dokumendi üks osa.

Süüdistusmaterjal on saadud peasjalikult tunnistajatelt, kaitsepolitseinik Palmilt, kes muidugi kõik teab, ja Linkhorsilt, kes kahjuks muidugi nii nupukas pole, nagu jumaliku kõiknägemise ja kuulmisega Palm. Nagu tõsine kaitsepolitseinik kunagi „tunneb“ Palm sl. Pruuli juba 1919. a. kui „kommunistide kaastöötajat“,

kuid muidugi ei wangistata seltsilist, wist sellepärast, et ta rohkem kurja teeks kodanusele ja siis suuremaks suutäieks oleks waprale kaitsepolitseile; teist järeldust ei saa teha Palmi seletusest.

Kes wähegi tunneb illegaalse organisatsiooni korraldust, kas tsaari ajast ehk demokraatia päiwist, kel pisutki aimu oleks kommunistide programmist, see ei lahmiks mitte niisuguseid asju paberile, nagu seda on teinud süüdistusakti kokkuseadjad.

Meie ei saa siin mitte selgeks teha, mitu korda keegi kohtualustest seltsilistest t õ e s t i (aga mitte kapode unenäos) Wiktor Kingisseppa palest palge nägi ja seega kõige suurema kuriteo maailmas korda saatis, ehk kas neist tõesti keegi kokku puutus põrandaalustega. Märgime ainult mõnda imekommetit sellest aktist. Sl. Klementi oli N. Proletaarlaste ühingu sulgumise ajal alles 15 aastane kooliõppur; tema oli siiski „juba kauemat aega tuntud kui üks suurematest kommunistlistest tegelastest“, kel isegi mitte rewolwriplõks ei puudunud wabariigi päkkade püstilöömiseks! Niisama on teised seltsilised Palmi poolt attesteeritud kui tublimad ja paremad tegelased salaorganisatsioonis. Milleks see kõrge kiitus? Aga ega siis Palmi taoline kuulus poliitiline Pinkerton ometi vähemate wendade ja õdede wangistamisega tegu ei tee! Ehk mille eest siis sõjakohus kord sunnitööd jagab, kui tal mitte esimese järgu põrandaalused, kes juba enne sündimist olnud suuremad tegelased, süüpingil ei istu.

Eilmanni ja Normanni raudteeliit, Karl Asti poolt ellukutsutud maatöölise liit on asutatud kommunistide juhtnööridel ja selle eest wastutawad Klementi ja ta seltsilised, sest milleks see wärk muidu süüdistusmaterjaali hulka on pandud. — Sl. Pruul on „noorte kommunaaride linnakomitee esimees“ (!) ja muidugi mõista warjawad põrandaalused oma peastaapi tema juures, sest kus on seks weel sündsam koht, kui kõige wastutawama Tallinna noorproletaarlase korter, kes nuhkidele „juba 1919. a. saadik kui kommunistide kaastöötaja tuntud“! — „Noor Tööline“ saab „suuremad summad“ kommunistidelt toetusi. Milleks? Ajakiri tasub ennast ise ju auga ära? Aga kuhugi peab ometi Wene miljonid ära kulutama, sest Wiktor Kingissepp tarwitas oma peale wäga wähe! — Süüdistusaktis räägitakse muidugi sõjariistus wäljaastumisest „praeguse wa-

litsuse kukutamiseks“. Seda ei tea isegi wapper Linkhorst; aga kõikteadjal Palmil on wäljaastumise kohta andmed nagu peo peal.

Ja niisugune on see „õigusteaduse saawutus“ algusest lõpuni. Tõesti, Pitkal on õigus, et Eesti wabariigi kaitsepolitsei liig hale, liig nigel on; ta ei oska isegi süüdistusaktiks, mis awalikkuse ette satub, „tõsiasju“ walmis teha; peab juba arwama, missuguse materjaaliga see asutus oma leiwasasid toidab.

Ag a w ä h e m a l t sõjakohtus on see kaitsepolitsei hea küllalt!

Sl. Klementi, Niineberg ja Pruul sõjaringkonna kohtus

Istumine algas kell 11 hommikul. Peale pärimiste algab süüdistuse akti ettelugemine. K l e m e n t i süü seista sel-

Sl. W. Klementi ja H. Niineberg

les, et olnud „teadlikult ja tahtlikult“ Noorproletaarlaste Ühingu liige, aktiivsematest noortööliste organiseerijatest, pidanud ennast läbiotsimisel Tööliste Keldris wäljakutsuwalt ülewal, ähwardanud wabariiki kukutada, olnud ühenduses Viktor Kingisseppaga, ja pidanud 1. maj rongikäigul „Russalkal“ riigiwastase kõne ja kutsunud rahwast mässule!

Niineberg käinud maal noorte kollektiive organiseerimas, olnud E.I.S. T.P. kongressi ajal kulleriks põrandaaluste ja kongressi tegelaste wahel, olnud üks külmawerelisematest Klementi abilistest, laotanud laiali riigiwastaseid lendlehti ja teinud kihutustööd wabariigi kukutamiseks!

P r u u l i süü seista selles, et pidanud omas korteris noorte põrandaaluste koosolekuid, tema korteris elanud Kreuks ja tema korter olnud kirjanduspunktiks.

Kõiki süüdistati weel selles, et olnud

„teadlikult ja tahtlikult“ Noorproletaarlaste Ühingu liikmed ja peale selle sulgumist asutanud Kesknõukogu kultuur-osa-konda, kus endist tööd jätkatud! Olnud veel põrandaaluse noorte kollektiivi, Tallinna komitee ja keskkomitee liikmed!

Tunnistajatena figureerivad wärskelt küpsenud Linkhorst, kuulus luuletaja Palm ja Tartu Köhler.

Linkhorst räägib, et tema näinud, kui Kreuks Kopli uulitsale sinna majasse läinud, kus Pruul elab, kas Kreuks aga just Pruuli korteris käis, seda ei tea. Niisama on ka tema teised „tunnistused“: ise näinud ei ole, aga mulle räägiti.

Palm räägib wanu pähe õpitud sõnu ja toetab end „ustawate“ „agentuurteadete“ peale.

Köhler ei ütle midagi muud kui, et süüalused on riigiwastast kihutustööd teinud, tema ise polla aga seda küll näinud, aga kuulnud.

Kaitsja Erik lükkab kõik süüdistused ümber ja loodab, et kohus kaebealused õigeks mõistab.

Süüalused omas wiimases sõnas teatawad, et neid muinasjutte, mis siin puhutud, omaks ei wõta ja nõuawad wabaks mõistmist.

Kell 5 kuulutatakse kohtuotsus: sl. Klementi, et on alaealine, 6 aastaks 8 kuuks sunnitööle, sl. Niineberg ja Pruul 10 aastaks sunnitööle. Süüalused wõtsid otsused naeruga wastu.

Spordiliiduga ühinemise küsimus

Juba mõnda aega kuuldu tööliisspordiselt „Herkules“i ridades mõtteid, et waja oleks seltsil Spordiliiduga ühineda. Põhjuseks tuuakse ette asjaolu, et wastasel korral „Herkulesil“ wõimalik pole Spordiliidu poolt korraldatud wõistlustest osa wõtta ja olla ka harjutusruumide ning spordiwälja saamine raskendatud. Käesolew küsimus on kaunis laialdase tähtsusega, mille pärast teda lähemaltki waadelda tuleks.

Kõige pealt peame selgusele jõudma, kas ja missugune on wahe tööliisspordiselt „Herkulesi“ ja Spordiliidu alla kuuluwate kodanliste spordiseltide wahel. Peab ütleva, et wahe on, ja pealegi suur wahe. Sp. selts „Herkules“ seab oma ülesandeks tööliisklassi liikmete kehalise ja waimlise arendamise. See arendamine aga ei sünni mingil „erapooletul“ pinnal, waid sünnib, ja peabki sündima, klassilises waimus — tööliisklassi huwide kohaselt.

Kuidas on lugu Spordiliidu alla koondatud spordiseltidega? Ehk nad küll tõendawad ja kas wõi prohwetli habeme juures wannuwad, et nad poliitiliselt erapooletud, s. o. poliitikast osa ei wõta, on nad siiski terwelt kodanlise klassi teenistuses. Järjekult — ajawad ka kodanluse klassipoliitikat. Wõtame, näituseks, kas wõi ütelse nende poliitilise erapooletuse kohta. Juba spordiselti poliitilise erapooletuse kuulutamise isenesest on poliitika kodanluse huwides. Selle läbi püütakse näidata, et nende mee-

lest pole wahet ei Eebrea ega Kreeka mehe, kodanluse ega töölise wahel. Sport olla ala, kus mõlemad „käsikäes“ ilma klassiwahedeta tegutseda wõida. Tööliisnoortes püütakse nii aga klassiteadwust sumbutada ning neid tööliisklassist eemale wiia. Esiteks „koostöötamine“ spordiwäljal, pärast wabrikus wõi tehases, ja kodanluse sõnakuulelik käsik, — tööliisklassi otsekohene wastane — ongi walmis.

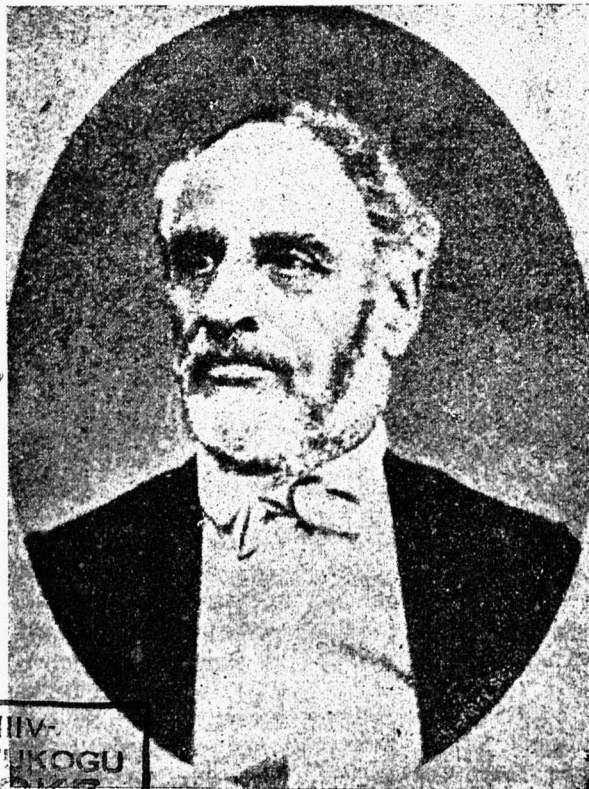
See on ainult üks näitus. Kuid neid näitusi wõib ette tuua lõpmatuseni. Kes ei mäletaks sp. s. „Kalewi“ „Kalewlaste malewat“? Ühelegi arusaajale proletaarlasele pole saladuseks allikas, kust kaitsepolitsei omale agaramaid „johanneseid“ ammutab — poliitiliselt „erapooletutest“ spordiseltidest.

Nagu sellest näha, seisawad spordiselt „Herkules“ ja Spordiliit teine teise klassi teenistuses, „Herkules“ tööliisklassi, Spordiliit on kodanluse organisatsioon. Nende kahe wahel aga ei saa mingit koostöötamist olla, sest et neil üksteisele risti wastukäiwad eesmärgid on. „Herkulesi“ eesmärgiks on tööliisklassi ridadesse uute tugewate, arenenud wõitlejate juuretoomine, kuna Spordiliidu ja tema alla kuuluwate kodanliste spordiseltide eesmärgiks on, nagu nägime, tööliisklassi pimesamine ja wõitluswõimetuks muutmine. Järjekult ei saa juttugi olla sp. s. „Herkulesi“ liitumisest Spordiliiduga. Hoopis wastupidi. „Herkules“ peab kihutustööd tegema tööliisklassist pärit olewate sportlaste seas, kes kodanlistes spordiseltides

tegewad, et nad wälja astuks kodanlistest spordiorganisatsioonidest ühinemiseks „Herkules'iga“.

Mis puutub wäidetesse, wõistlustele mittepääsemise ja harjutusruumide ning spordiwälja puudumise kohta, siis selle üle mõni sõna. Kõige pealt, töölissport-

kordid, kui üldse töölissportlaste ja töö-
lisklassi arenemine, nii waimline kui keha-
line. Meie eesmärgiks pole üksikute isi-
kute, indiwiidumite arendamine, waid ko-
gu kollektiwi, „töölisklassi arendamine. Harjutusruumide ja wälja saamiseks tuleb „Herkules'il“ toetuda kogu tööliklassile

Delecluse, Pariisi Kommuna sõjakomissar.

lasel ei peaks sest see ega külm olema, kas ta pääseb wõistlusele kodanliste sportlastega, wõi mitte. Tuleb meeles pidada, et meil, töölissportlastel, pole niiwõrd tähtsad üksikute sportlaste saawutused, re-

ja ta organisatsioonidele. Praegusel ajal, kus töölisorganisatsioonid riigilt ja omawalitsustelt endale ruume nõudmas, peab sellega ka sp. s. „Herkules“ ühinema.

Oskar.

Wabrik

Talwe hommik. Lumi sätendab. Härmas. Pakane külm.

Uulitsatel ruttawad tumedad kogud. Näod tõsised.

Hakkawad paistma kõrged wabriku korstnad. Nii kui madu, tõuseb suits, lookledes taewa poole.

Kõlab wile. Kiirendatakse samme. Igaüks wõtab numbri tahwilt. Kostab

wiimane wile, kõik hingawad wähe kergemalt — ei jäänud hiljaks.

Weniwad wabrikusse. Ruum külm ja õudne. Põlewad sajad tuled. Töölised ajawad määrdinud tööpluusi selga. Sirutab — kondid weel eilsest wäsinud ja roidunud.

Masinad hakkawad mürinal ja raginal liikuma, wõttes orja oma wõimusesse,

muutes igat ühte töötawaks masinaks.

Kahinal lõikab tera rauda, läastud lendawad. Ikka uuesti ja ühtewiisi.

Sepp wõtab kuuma raua ääsis, annab haamriga — särtsudes lendawad sädemed.

Kõik teewad loowat tööd. Loowad, ent mitte endile.

. . . Ikka tugewamini hoian haamrit peos, weel kõwemini annan rauale pihta. . .

Minu kõrwal töötab wanamees. Juba üle kolmekümne aasta on ta selles wabrikus töötanud. Selg on tal küüru wajunud, rinnus tume kahin. . . Kõik nooruse energia, kõik nooruse unistused ja tunded on ta siia maha matnud. . .

. . . Weel tugewamini lendab wasar raua pihta. . . Näeks, et see wasar saaks hiiglaraskeks, ja et minugi käemusklites oleks hiiglaramm, mis purustaks kõik kütked ja ahelad. . .

Õhtu. . . Kõigil higi otsal ja keha

liigub aeglaselt. Kostab wile. Aetakse wammused selga. Lahkuwad, kellel küür seljas, kellel silmad tuhmid. Nägudest peegeldub tüdimus.

Uulitsal. . . Tulewad wastu paksmaod, siledad ja lihawad kui sead. Puna-põselised noorhärрад ja daamid hoiawad hirmunult tahmanägudest kõrwale.

Kodu. . . Naine ootab. Lapsed jooksewad ja sirutawad omad wäikesed käekesed wastu. Nii lahjad, nii kidurad, nii kahwatud. . . Tuba külm. . .

Tükib pisar silma ja käsi läheb ruskasse. . .

. . . Kui kaua kestab see?! Millal tuleb aeg, et kõik, kes me teeme loowat tööd, ühineks maruliseks jõuks ja lööks ümber selle kõdunewa kodanlike korra, et ehitada uut paremat ilma, kus ei oleks kurnajaid ega kurnatuid! . .

Palgaori.

Militarism

Mõne aja eest kirjutasid kodanlised ajalehed, et Nõuk. Wenemaal olla punawäes ihunuhtlus sisse seatud. Igale wähegi mõtlewale proletaarlasele oli selge, et sarnane lobateade kodanliste ajaleheneegrite ajusünitus on.

Nüüd aga näeme, et kodanliste turulehtede sõnum ihunuhtluse kohta kaunis õige, ainult maade nimetusse on „eksitus“ juhtunud, „kogemata“ on Inglismaa asemel Nõuk. Wenemaa kirjutatud.

Inglismaa KNÜ häälekandja „Young Communist“ toob Inglise tõsikapitalistlikust ajalehes „John Bull“ist“ wäljawõtte. Seal kirjutab Inglise parlamendi liige, äge enamlusewastane, truu isamaalane, kurnaja, T. M. ohwitser ja soldatite palikaja, endine „John Bull“i toimetaja Horatio Bottolemey:

„Ihunuhtlus meriwäes.

Paljud usuwad, et toores ihunuhtlus, mis Briti sõjawäge häbistas, täielikult kaotatud on.

Asi pole sugugi nii.

Kui 1906. a. wabameelne walitsus pukki asus oli ta esimeste korralduste hulgas kuninglikus sõjawäes witsahirmu andmise keelamine. Isegi kepi tarwitamisele pandi teatawa määrani piir — seda karistust hakati kinniste uste taga toimetama.

1917. a. sügisel aga muudeti see otsus, kui sõjaaegne abinõu, ja witsahirmu andmine astus jällegi jõusse, et alla 13 a. wanuseid üleastumiste eest karistada.

Parlamendis tehti kindlaks, et isegi 1921. a. witsstega karistamise juhtumisi suurel arwul ette tuli. Kepi tarwitamise kohta puudusid teated.

Inglise meriwäes wõib kuni 24 hoopi antud saada.

Ohwri käed ja jalad seotakse pingi külge kinni, selg wõetakse paljaks. Eriti selleks määratud alamohwitser asub witsstega, mis soolwees leotatud ja traatkõwaks muutunud, platsi. Wihisedes langewad witsad õnnetu selga. Poiss wingerdab walus. Esimese hoobi iärele peatub piinaja weidikeseks. Pole ju kiiret. Näib, et sarnane „harjutus“ talle rõõmu walmistab.

Järgneb teine, kolmas, neljas hoop ja peksja peab tõesti wilets wusserdaja olema, kui ta juba esimese pooletosinaga werd wälja ei löö. Tosin hoobe lüües, wahetab teda teine alamohwitser, kes uute witsstega jõledat, alandawat tegewust jätkab.

Etenduse lõppemisel wõetakse poiss pingi küljest lahti ja kantakse minestanult haigetuppa. Seal seotakse ta haawad ja

hoitakse teda 12 tundi wahi all, et ta omale midagi wiga teha ei saaks.

Noortest, keda sarnaselt karistatud, on mõned oma paremakäe sõrmi maha

lõikanud, et ennem teenistusest pääseda, kui teist korda weel sarnase karistuse osaliseks saada.

Oskar.

Noorsooliikumine Eestis ja välismail

Tüürimees asu tüüri juure

5.—6. aprillil astub Tallinnas 1-ne Ülemaaline noorsoo kongress ja 4.—5. aprillil Tartus Ülemaaline koolinoorsoo kongress kokku. Noorsoo kongressi kokkukutsumise algatajaka on Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus.

Kongressi päewakord on: 1) Kongressi awamine. 2) Kongressi juhatus walimine. 3) Mandaat-komisjoni walimine. 4) Päewakorra kinnitamine. 5) Mandaat komisjoni aruanne. 6) Referaadid: a) Noorsoo liikumise siht ja ülesanded, b) Noorsoo liikumine meil ja väljamaal, c) Noorsugu ja koolinoorsugu, d) Karskus ja moraal, e) Noorsugu ja erakondlus, g) Esteetika ja noorsugu, h) Noorsugu ja Esperanto ja i) Enesearendamise printsip noorsoos. 8) Noorsoo koondamise küsimus. 9) Koha peal tõusnud küsimused ja 10) Läbirääkimised.

Kongressi saadikud walitakse peakoosolekutel. Walitakse iga 50 liikme peal üks esitaja. Saadikud olgu warustatud organisatsioonide juhataste poolt allkirjade ja pitsatiga kinnitatud mandaadiga, millel tähendatud olgu saadiku nimi, organisatsiooni liikmete arv ja organisatsiooni aadress.

Noorsoo liikumine ei tohi sihitud olla kurnamise ega wägiwalla kaitseks. Tema ülesanded peawad kõrgemad olema, kui läbimädanenud kapitalistlike ühiskonna lappimine. Noorsugu seab oma ideaaliks ühiskonna loomise, kus pole kurnajaid ega kurnatuid. Paljud noorsooseltsid ja ühingud, wäikekodanlike waimuga läbiimbunud, teewad omale ülesandeks kultuurhariduslistöö, spordi ja enda arendamise.

Ülemaaline Töölisühisuste Üldliidu ja EISTP Keskkomitee noortekomisjonid otsustasid ülemaalisest väljaspool kooli tegutsewa

noorsoo kongressist osa wõtta, mis peetakse 5.—6. aprillil Tallinnas ära.

Kõik töölisühisustenoortekomisjonid ja EISTP noorte osakonnad, linnas ja maal! Asuge saadikute walimistele! Saadikud walitakse Ametiühisuse noorte peakoosolekul ja EISTP noorsoo osakondade üldkoosolekutel. Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse ühingu ja seltsid! Walige kongressile ainult neid, kes töölisnoorsoole ei lähe ahelaid taguma. Walige klassiteadlikke noori!

Koolinoorsugu ei taha olla kodanlike sõnakuulelikuks käsikuks mammona kuhjajamisel, kelle koolipoliitika piigi ots sihitud tööliklassi wastu, et noorsoost kaswatada alandlikke waimlisi orje.

Koolinoorsool tuleb käsikäes samuda töölisnoorsooga ja kogu tööliklassiga.

Töölisnoorsugu wõtab neist kongressidest aktiivseltsi osa, saadikud hääletawad ainult klassiteadlikkude noorte resolutsioonide poolt.

Kodanlus waadaku, et sõjakohtud, türmid, koolist wäljaheitmised ning töölis- ja koolinoorsoo tagakiusamine pole suutnud noorte selgroodu murda.

Klassiteadlik noor asu tüüri juurde juhtima töölis- ja koolinoorsoo liikumist rewolutsioonilises waimus!

Noored töölisel maal ridasid koondama!

Kui linna proletariaadi hulgas klassiwoitluse eelridades noortöölisel energiliselt tegutsemas, siis maal on see hoopis wastupidi. Noortöölisel maal on senini passiiwseteks jäänud, kuna wanemad töölisel ikkagi wastu panewad kurnajate klassi wägiwallale.

Wanemad klassiwennad wõiwad ainult siis kurnajate pealetungimisi tagasi lüüa, kui tema tagawarawägi, töölisnoored, klassiteadlikud ja read hulgalised on.

Kuidas aga kurnatawa klassi noortsugu

maal organiseerida ja klassiteadlikuks teha? Kõige pealt peavad ärksamad noored töölised maal näitama, et nad suudavad oma kõnede, waieluste ja seletustega noorte peale mõjuda, neid kaasa tõmmata töölisnoorsoo liikumisele. Tuleb kasu tada kodanlisi koole, pidusid, koosolekuid ja töökohti. Meie peame kasutama hallparunite pidusid ainult nii palju, et me suudame oma vähemteadlikke klassiwendi ja õdesid sealt ära tuua töölisühisustesse. Töölise päewalehe ja „Noor Töölise“ alaliste lugejate wõitmiseks ja toetamiseks peame kõik noored töölised tegewusse rakendama.

Alkohol, mis seni maa töölisnoortsugu kammitas hoidnud, peab boikoti alla pandama. Töölisnoorsugu peab karske olema!

Maal on juba paljudes töölisühisustes noorte komisjonid moodustatud ja seda tööd tuleb jätkata! Puika.

Organiseeritud noorte töölise arw Pärnu linna tööstus raionis 1 jaan. 1923

Pärnu linna raionis asub 13 töölisühisust, kes Pärnumaa Töölisühisuste Kesknõukogu alla kuuluvad ja kus noorte arw on järgmine:

1) Palgatöölise ühisus	60	noortöölist.
2) Nahatöölise „	31	„
3) Keemia-paberitöölise ühisus	28	„
4) Ehitustöölise Liidu Pärnu osakond	25	„
5) Ehitustöölise Liidu Raeküla osakond	20	„
6) Toidu- ja maitseainete ühisus	17	„
7) Kiutöölise ühisus	10	„
8) Trükitöölise ühisus	7	„
9) Sadamatöölise ühisus	6	„
10) Puutöölise ühisus	3	„

K o k k u 207 noortöölist.

Siin puuduvad andmed Sindi palgatöölise-, metallistide ja nõelatöölise-ühisuste kohta.

1) Noorte komisjone on Pärnu linnas 7 ja Pärnu maakonnas 5.

2) 1922. a. algul ei olnud ühtegi noorte komisjoni. Esimene noorte komisjon loodi Pärnumaal — Pornuse ühisuse juure aprilli kuus, Pärnu linna Kesknõukogu juure juuli kuus 1922. a. Noorte komisjonide organiseerimine iga töölisühisuse juurde wõttis kindla aluse

alles peale töölisühisuste organiseerimise kuude oktoobris 1922. a.

3) Trükitöölise ühisuses on organiseeritud kõik Pärnus olewad trükitöölised noored.

Nahatöölise noortekomisjon on energiliselt palkade allarõhumise ja peremeeste pealetungimiste vastu wõidelnud.

Toidu- ja maitseainete ühisuse organiseerimise nädalate algul awaldati kompleksi wabrikute peremehe poolt ägedat surwet — lahti lastes paar noortöölist. Noorte esitaja nõudmise peale andis peremees järele ja noored wõeti tagasi.

Kiutöölise noortel wanadega käsi käes on käimas kibe organiseerimistöö, sest suurem osa on weel organiseerimata.

Wiljandi Sakala noorseppade

ehk õigemini õelda, surnumatjate malewa, on wälja surenas. Kodanlised noored on ühingus lõbu pärast, käiwad alati uulitsal suitsud suus ja täis kui pumbad, rebiwad oma liikmeraamatuid katki ja kriipseldawad roppsõnadega täis.

Polli—geeni.

Töölisnoorsugu Wäike-Maarjas

Töölisnoorsugu maal on laiali pillatud, mille tõttu ka organiseerimine aeglaselt edeneb. W.-Maarja alewis on wäike proletaarlasti. Nendegi hulgas palju niisuguseid, kes und näewad ilusast Eedenist, kuid kes lahtise silmaga weel kapitali küüni oma kõri kallal ei tunne.

Koolinoorsugu on kammitas. Salaja tuntakse kaasa töölisliikumisele. Noortöölised mõisates ja taludes ägawad ranga töö all. Mõisas sunnib kubjas, talus sõimab hallparun. Klassiteadwus on wäike, selle tõstmiseks teewad hallparunid takistusi. Palgad on odawad — 50—45 marka päewas. Demokraatlikes riigis töölisnoorsool töö kaitset ega poliitilist wabadust pole.

Noortöölised, wõitluseks ühinema kurajate vastu!

Puika.

Noortest Eesti proletarlastest N. Wenes

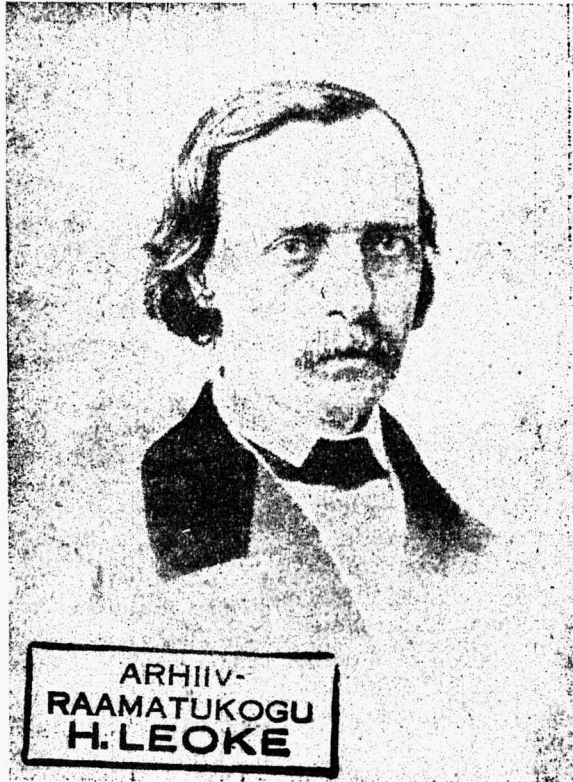
Petrogradi kubermangu Eesti noorte kollektiivide organisaatorite laiendatud nõupidamise peeti ära 15.—17. weebr. s. a. Smolnõis. Esitatud olid: Eesti töörahwa ülikooli, L. T. K. ülikooli

Eesti sektori, sm. Viktor Kingsepa nimelise töölistaja ja Kingissepa nimelised noorte kollektiivid.

Nõupidamine oli konverentsi õigustega, sest II. Petr. kub. konverentsi ei olnud võimalust kokku kutsuda. Päewakorras oli: Rahvuswaheline seisukord. Töölisnoorsoo liikumine Eestis.

oonilisi wõtteid kõigi oma nurjaminekuga räägiwad küllalt selget keelt, et töölisteklass ennast otsustawale wõitlusele kindlamalt kui kunagi enne valmistama peab.“

Eesti töölisnoorsoo liikumise kohta andis aru sm. Kreuks. Aruandja peatas pikemalt praeguse olukorra juures walges

Mitteir, Pariisi Kommuuna tegelane.

Eesti töölisnoorsoo toetushoogtöö läbiwiimine. W. K. N. Ü. Eesti selts. kesk-büroo aruanne. Aruanded Petr. kub. rahvuswähemuste alamosak. ja kohtadelt. Organiseerimise küsimus: a) poliitharid. töö, b) kirjandus ja usuwastane töö. Organisatsiooniline küsimus. Uus majanduspoliitika. Mimesugused küsimused.

Esimese punkti kohta tegi aruande lk-melt, selgitades praegust rahvuswahelist seisukorda, ja ligema tulewiku wäljawaa-teid.

Selle küsimuse kohta wõeti wastu resolutsioon, milles muuseas:

„Lausanne konverentsi nurjaminek, Meemeli awantüür, sündmused Saksamaal ja weel palju teisi kodanluse prowokatsi-

Eestis, tuues ette arwusid aruandes olewate küsimuste kohta.

„Kui Eesti kodanlus arwas, et ta sm. Wiktor Kingissepa tapmisega häwitas töölistliikumise ja ka noorsooliikumise, siis eksis ta. Waewalt möödus paar kuud kodanlaste rõõmupäewast kui rewolutsiooniline noorsugu jälle oma tegewust awaldama hakkas. Ilmub „Noor Tööline“.

Usu wastu wõitlemiseks tarwitatakse ühe abinõuna n. n. ilmalikku leeri, kus noorsugu piiblisalmide asemel kuulab hulga loenguid usu tekkimisest, arenemisest ja ka teiste elus tarwisminewate teaduste üle.

Lühidases kokkuwõttes toonitas aru-

andja, et E. K. N. Ü. liigetele ja kaasar- tundjate organiseeritud noorte arw Eestis kaswab kiiremini, kui seda märgata kodanlistes liitudes.

Aruande kohta wõeti wastu järgmine resolutsioon :

„W. K. N. Ü. Eesti sektsiooni noorte kollektiivide organisaatorite laiendatud nõupidamine, ärakuulates sm. Kreuksi aruannet E. K. N. Ü. tegewuse kohta, ot- tas kõigi käesolewate abinõudega Eesti töölisnoorsoo liikumist toetada.

Nõupidamine terwitab E. K. N. ühin- guid ja E. K. P.-d kui wõitlewa Eesti töölisteklasi eelwäge ja jälgib põnewu- sega Eesti noorte kangelaslikku wõitlust kurnajate ja nende isabarakkude — sot- side ja mets-sotside wastu.

Elagu resolutsiooniline Eesti töölis- noorsugu !“

Eesti wõitlewa noorsoo toetus-hoogtöö läbiwiimise kohta seletab aruandja selle tähtsust ja tarwidust praegusel ajal, kus Eestis töölisnoorsugu ägab kodanluse kurnamise all. Hoogtöö peab andma Eesti töölisnoorsoole nii moraalset kui materiaalset toetust. Selleks oleks tarwis korraldada mõni suurem toetus-pidu, laotada laiali Eestis ilmuwat noorsoo kir- jandust nagu „Noor Töölist“ jne. Hoog- töö peab läbi wiidud saama ülekuberman- gulisel ulatuses, alates 18. märtsist s. a.

Hoogtöö kohta wõeti wastu järgmine otsus : „Põhimõtteliselt tunnistada hoog- töö tarwiliseks nii ainelises kui ka mo- raalses mõttes ja seda läbi wiia 18. mär- tsist kuni 1. aprillini s. a.

Aruande keskbüroo tegewusest tegi keskbüroo sekretäär sm. Linkholm.

Praegusel ajal töötawad Eesti sekt- sioonid mitmetes kubermangudes ja Si- beri oblasti büroo juures. On ette nähtud ülemaalse konwerentsi kokkukutsumine, mis peab uut jõudu noorte tööle andma. Kohtadel, kus ei ole Eesti sektsioone, kuid on Eesti noorsugu, töötawad jõud ühiselt Wene seltsimeestega.

Kirjandusest anti wälja „Noored Kom- munaarid“, mis wiimasel ajal mitmesu- gusil põhjusil ilmunud pole. On loo- tusi tulewikus teda järjekindlalt wälja andma hakata. (Aruanne oli informat- siooniline).

Petr. kub. rahwuswähem. alamosa- konna poolt esineb aruandega sm. Ram- mus.

Praegusel ajal töötawad jälle Kingis- sepa ja Oudowa kreises organisaatorid.

Linna kollektiives on tegewus kindla kaju omandanud, sest olles õpeasutuste juures, on neis polit. jõud — nende pea- le ei ole töölikonna wähenemine mõju awaldanud. Üksi Petrogradis on 4 kol- lektiivi umbes 300 noorega. Loodab, et töö laieneb ja kaswab.

Järgnewad aruanded kohtadelt, mida teewad E. T. Ülikoolist sm. Kressa, Wik- tor Kingissepa nim. Töölistemajast sm. Teng ja L. T. K. Ülikooli Eesti sektorist sm. Raud.

Kingissepa kreisist annab aru sm. Hütt, kes alles paar nädalat seal töötab.

Aruannetest kohtadelt, nagu eelmisest- ki, wõis konstateerida, et töö linnas on tugewamaks muutunud, maal aga mõnes kohas teatawal määral nõrgenenud.

Peale aruandeid olid elawad waielu- sed, mille järele otsusele jõuti, et „ko- munistlik liikumine Eesti noorte seas Petr. kubermangus minewasest konwe- rentist kuni käesolewa nõupidamiseni on tugewnenud, waatamata, et mõned kollektiivid maal on lagunenud.

Organiseerimise küsimu- ses poliit-harid. töö alal juhitakse tähe- lepanu põllutöö-ringide, poliit-klubide, raamatukogude, lugemistubade jne. peale.

Marksistlist kaswatust wõib teostada ainult seal, kus olemas W. K. P. orga- nisatsioonid ehk tugewamad noorte kol- lektiivid.

Kirjanduse küsimuse alal näitab aruandja seda tarwidust, mis nõuab „Noorte Kommunaaride“ wastawaks tege- mist praeguseaja nõuetele. Ajakirja on tarwis muuta enam sisurikkamaks ja keele- lise lihtsamaks. Ajalehe „Edasi“ juu- res „Noorte lehekülge“ wälja anda ei soowita, waid artikleid noorsoo kohta tuleks mahutada sarnaselt üldistega.

E. T. Ülikooli „Uus Walgus“ ja Eesti sektori wäljaanded ei wasta aru- andja arwates ülesannetele sarnasel kujul, nagu nad siinamaale ilmunud. Aruandja paneb ette loobuda ühisest õppiwa noor- soo ülelinnalisest kuukirja wäljaandmi- sest, mis kawatsusel, waid tõmmata kir- janduslikud jõud tööle ühise noorte hää- lekandja juurde. Lõpuks tuletab aruan- dja meelde korjata materiaali raamatu kir- jastamiseks Eesti noorsoo liikumisest Wenemaal.

Uue noorte kirjandus-kolleegiumi moodustamine jäeti Petr. kub. ja Keskbüroo hooleks.

Usuküsimuses tegi aruande Ar. Wallner. Ta walgustas usu arenemiskäiku ja temaga ühendusesolewaid kombeid, soovitades usukommete wastu tarwitada juhtnõore, mis wälja antud noorte keskkomitee poolt ja praktiseeritud, nagu Komsomoli jõulud jne.

Paneb ette resolutsiooni, mis järgmisel kujul wastu wõetakse:

Tööliste ja talunõored ei ole niiwõrd usuga seotud, kui kommete ja eluwiisidega, mis usk noortele koduse ja kirikliku ning wäikekodanliku ümbruse kaswatuses peale paneb.

Järgelikult tuleb wõitluses usuhullustuse wastu eeskätt wälja minna kiriklik-wäikekodanliku eluwiiside häwitamises.

Selles wõitluses tulewad kasutada kõik need abinõud, mis wiimasel ajal W. K. N. Ü. keskkomitee poolt jõulu-pühadel üle Wenemaa tarwitusele wõeti, s. o. organiseerida pühade ajal: 1) näitlikud wäljaastumised (demonstratsioonid, karnewaalid). 2) Kõned, mis teatud püha terwes tekkimise arenemises ja käesolewa aja seisukohast walgustawad. 3) Kaunistada noorteühingu klubisid, koole, — ühe sõnaga, noorte kogumise kohte rewolutsioonilise sisuliste kaunistustega, usuhullustuste elust wõetud kujutustega jne. 4) Laotada ususelgitawat kirjandust ajalehe, ajakirja ja raamatukeste kaudu laiali. 5) Wäikekodanliku laulu asemele, mis sidemes kirikliku mõtlemisewiisiga, wiia noorte igapäewasesse ellu rewolutsioonilisi laule.

Ühendusse astuda Eesti koop. Kirjanduse Ühisusega usuwastase teadusliku ja ilukirjanduse soetamise ja selle kättesaadawaks tegemise asjus.

Koolides E. T. Ü., L. T. K. Ü., Internatsionaalses sõjawäekoolis, Lenini nimelises töökooli wanemates klassides, klubides ja muudes ühiskondlikkudes asutustes ellu kutsuda usu selgitamise ja usu wastu propagandeerimise ringid“.

Organisatsioonilise korralduse suhtes waliti Petrogradi kubermangu Eesti sekts. juhtiwa organisatsiooni näol nõuandew büroo, koosseisus sm. Päll, Teng ja A. Palm.

Wiimaseks tähtsamaks nõupidamise päewakorra punktiks oli „Usmajanduspoliitika“.

Esines Isak, kes selgitas laialdaselt neri ja käsikäes käiwaid nähtusi.

Nõupidamise mitmesugustes küsimustes tõsteri üles „Edasi“ kui Wenemaal asuwate eestlaste päewalehe toetusküsimus, ning otsustati: korraldada ülelinnaline pidu, mille sissetulekust läheks 50% „Edasi“ toetuseks ja ülejääk noorsoo ajakirja (end. „Noored Kommunaarid“) wäljaandmiseks.

Jõulud

N. Wenemaa Kommunistlik Noorsoo Ühing korraldas n. n. komnoorsoo ühingu jõuluid. Jõulud olid seks, et alustada järjekindlat wõitlust wanade ristiusu pühadega ja ühtlasi suurewiisilist usuwastast agitatsiooni.

Wenemaa kommunistlik noorsugu on sõja kuulutanud jumalatele taewas. Endised jõulud olid noorsoosse aast aastalt usu ja eelarwamiste imbutajad. Nüüd on aga need nalja ja hirwituspühad usuhullustuse üle.

On „rõõmu pühad“, mis seni olid kantsina kiriku käes — kommunistliku noorsoo wõitlusjuhiks.

Soome noorsooliikumisest

Soome rewolutsiooniline töowägi kannatab ikka rohkem ja rohkem tugewamaks muutuwat walge terrori all. Seda tunnistab mitte ainult wangistatud karjad ja piinamised, mida Soome walged organiseeriwad, waid siin awaldub üldine jõhkru.

Siin põhjeneme peajaslikult Soome rewolutsioonilise Noorsooliidu kannatustel, mis walitsewate kihtide ja nende abiliste poolt on Liidu kallal toime pandud.

Soome Sotsiaaldemokraatlikus Noorsooliidus, mis asutatud 9. detsembril 1906. aastal, oli pärast 1918. aastat uuesti sünd. Üldilmne tööliikumise ümberhindamine sundis ka Liitu taktikat muutama. 15—20. septembril 1919. aastal pidas Liit kongressi. Selgus, et sotsiaaldemokraatia juhid olid ülekohtuselt Soome töowäe wara omanud ja tahtnud endid upitada töörahwa etteotsa. Niisamati tahtsid nad ka Noorsooliidu juhtimist omale kiskuda. Soome töölisnoorsugu aga ei murdunud ega paindunud, waid jäi truuks rewolutsioonilisele wõitlusele ning lükkas härrade sotside poolt pakutud aated põlgusega tagasi.

Küsimus, mis kongressil lahkarwami-si sünnitas, oli Internatsionaali kuuluwus. Kommunistlise Noorsoo Internatsionaaliga liitumisele hakkasid sots.-dem. juhid kaikkaid kodaraisse loopima ja liitu lõhkuma. Neil õnnistus see katse halwasti. Hääletamisel otsustasid Noorsooliidu liikmed suure häälte enamusega ikkagi Kommunistliku Noorsoo Internatsionaaliga ühineda.

Pärast seda polnud kodanlaste ja nende alaliste agarate abide, sots.-dem. wihal piiri. Sotsialdemokraatlikud ajalehed ässitasid wõime Liidu kallale mõttes, et liit ei talitetawat oma nimetuse kohaselt. Olgu tähendatud, et liidu nimetus on endiselt Soome sots.-dem. Noorsooliit. Kuid kurjajuur pole nimetuses. Waen polnud mitte liidu, kui niisuguse wastu, waid sotsid himustasid liidu warandust; nimetuse muute korral oleks aga see Liidu põhikirja punktide järele sotsiaaldemokraatlisele parteile läinud. Nüüd prototseerisid sotsid wõime Liitu wägivaldselt lõpetama. Selle alatu teguwiisi tõttu on ka wiimasel ajal Soome kaitsepolitsei poolt liidu liikmeid wangistama hakatud. Ohranka ja sotside ühise töö tagajärjeks on, et Noorsooliidu juhatuse peab kohtus Helsingis wastutust andma. Asi on juba kolm korda ees olnud, kuid lõpulikku otsust pole weel tehtud. Noorsooliitu süüdistatakse ka kommunistliku kihutustöö tegemises. On arwamisi, et Soome klassikohtul wõimalik on Liitu likwideerida, kuid sellest saab siis iga proletaarlane nii Soomes, kui wälismaal aru, et siin tegemist on Soome walgekaartliste järjekorralise wägiteoga ja wägwallaga.

Süüdistus on tõstetud ka Noorsooliidu juhatuse wastu, nagu ei oleks see Liitu õigel ajal registreerinud. See on aga täiesti wale alusel, sest Liidu juhatuse uus koosseis registreeriti kohe.

Sellest ei ole weel nuhkidele küll. On aga jällegi liidu liikmeid hulga kaupa arreteeritud. Wangistamise põhjuseks tuuakse ette, et rahwuswahelisel noorsoopäewal olla üleskutseid laiali wõetatud. Mitmeid seltsimehi on aastateks wangi mõistetud.

Soome rewolutsiooniline töölisnoorsugu wõitleb aga tagakiusamistest ja surwest hoolimata kommunismi aate eest.

Peale kodanluse wõitu rewolutsioonilise töörahwa üle, alustas jälle oma te-

gewust Soome sots. demokr. noorsoo ühing. Kuid alles 1919 a. sügisel. Kuni 1921 weebruarini, mil ühing Komm. Noorsoo Internatsionaaliga ühineda otsustas, läks kõik kaunis rahulikult. Sest ajast peale aga algasid tagakiusamised. Ühingu häälekanaja „Nuori Työläinen“ (Noor Tööline) konfiskeeriti 1921. a. jooksul kolm korda. Toimetaja mõisteti wangi. 1921. a. noorsoopäewal wõeti paljud noortöölisi kinni. Ka 1922. a. noorsoopäewal arreteeriti hulk ühingu liikmeid, sealhulgas ka ühingu keskkomitee sekretäär, ja kõik energilised tegelased. Kinniwõetutest mõisteti hulk wangi.

Inglismaalt

Wabrikutes, töökodades, kaewandustes jne. töötab üle 3 miljoni noortöölise. Nende majandusline olukord on wilets. Palgad on niiwõrd wäikesed, et wõimata elada. Walusalt annab tunda ka tööpuudus. Vickersi*) laewaehituse töökodades töötab üle 5000 õpilase. Tööd on wähe, selle tõttu on noortöölised sunnitud waheldades ühe nädala töötama ja teise nädala seisma. Nädala (52 tundi) eest, mil nad töötawad, maksetakse 7 shillingit 2 pensi ja nädala eest, mil nad tööta — 7 shillingit 6 pensi töötaoleku abiraha. Elatismiinum on aga 30 shillingit.

Bulgaariast

Kuni 1912. a. tegutsesid üksikud noorsoopordi ja haridusgrupid. 1912. a. mai kuus ühendati need ja asutati sotsiaaldemokraatlik noorsoo ühing. Sõja-aastal ei saanud ühing kuigi laiaulatusli-selt tegutseda. Sõja lõppedes awanesid paremad wõimalused. 1919. a. saadik on ühing wahetpidamata kaswanud. Selle tõenduseks mõned arwud: enne Balkani-sõda 1912. a. oli ühingul 8 kohalist osakonda 300 liikmega; 1914. a. (peale Balkani sõda) ainult 6 osakonda 300 liikmega. 1919. a. maikuu — 12 osakonda 585 liikmega; 1920. a. lõpul — 118 osakonda 5432 liikmega, 1921. a. — 462 osakonda 13.216 liikmega ja tänapäew 400 osakonda 14.000 liikmega.

Ühingul on korda läinud tihedat koostöötamist luua töötawa ja õppiwa noorsoo wahel. Ka maanoorsoo seas on

*) Vickers on ka Eesti noortöölisele tuntud Inglis-Balti laewatehase kaudu.

ühing hulga tööd ära teinud. Mõne aasta jooksul on külas organisatsioonide arv 284 peale tõusnud, kel 6408 liiget.

Ühingu tegewuses on tähtsal kohal haridustöö nii oma liigete, kui ka partei- tute noortöölise hulkade seas. Haridus on korraldatud kooskõlas praktilise igapäevase wõitlusega. Ka majanduswõit- lusest wõtab ühing elawalt osa.

Tähelpanemise wääriline on ka ühingu wõitlus rahwusluse ja isamaalusega. Et noorsugu komm. ühingu mõju alt wälja kiskuda, loodi kodanluse poolt kodanli- sed parteilised noorsoo organisatsioonid.

Senini karjus kodanlus, et noorsool ei kõlba poliitikaga tegemist teha, nüüd aga on see kõrwale jäetud ja kodanlised noor- soo organisatsioonid kasutatakse ära te- gelikus wõitluses töölisklassi wastu. Kodanlisest noorsoost seisawad koos ka Bulgaaria fascistlised organisatsioonid.

Komm. noorsoo ühingul on tulnud kannatada tagakiusamisi ja kodanluse sur- wet. 1920. a. juulist kuni 1921. a. juu- lini oli keelatud ühingu häälekandja „Mladeshka“ Prawda“. Praegugi on koolinoorsool keelatud KNU osa wõtta.

Koolipoliitika ja poliitika koolis

Waimline surnuaed

On surnuaed täis prassimist ja priis- kamist. Olles ise haisewad koolekehad, kujutellakse end elawaina, edenemise kaasaaitajana. On surnuaed täis surnuid ja surijaid. See surnuaed on Tartu Ülikool.

Waadeldes ülikooli õppijaid ja õpi- jõude, wõttes üliõpilaskonna terwikuna, näeme neid waimliselt surnuid, näeme neid koolekehi. Kui üliõpilaskonnal mi- dagi puudub, siis on need ideaalid, mis haihtunud lõpulikult üliõpilase isikust. Kui üliõpilasel wõib olla midagi kõige wähem, siis on see edasipüüd. Ideelage, aatewõimetum kõigi ühiskondliste näht- tuste wastu, esineb meil üliõpilase tüüp. Kuhu on jäänud endised ringid, kus waieldi sotsiaal-probleemide üle waimus- tatult terwed ööd. Neid ei ole. On waid joomis-korporatsioonid (ühisused). Üli- õpilane on wahetanud ideed ja aated wiina ja naiste wastu. Ta ei püüa tõsta ei oma waimlist tasapinda, ei sea oma elu eesmärgiks ei mingisugust tendentsi, waid maitseb elu, lastes liugu isa wõi onu rahapungal. Üliõpilane, isegi see, kelle eriala on majandusteadus, ei püüa uurida sotsiaalseid wahekordi, weel enam, ta ei püüa isegi jagu saada kodanlistest, nii austatud majandusteadlastest. Ei, need kõik tunnistawad kurnamist, ehkki iga- üks ise kujul, kuid Tartu ülikooli õpilane ei tunnista seda mitte ja seda teeb ta alles pärast, kui annud poliitilismajan- dusteaduse eksami. Kuhu teda nüüd liigitada? Kodanlane ta ei ole, sotsialist ammu mitte. Jääb waid ai-

nult üks liik, see on idioot (ogar). Ja nii wiisi rusikaga äiates, ilma pisemagi tea- dulise aluseta, arutab idiootlikult ühis- kondlisi küsimusi üliõpilaskond, tehes ette targa näo ja jämeda korporandi ke- piga ähwardades kõiki teisiti-mõtlejaid. Ja ometi kaswawad neist meie Eesti suu- rused, ja kes wõib weel kahelda, et talita- wad nad mitte mõistuse, oma parema arusaamise järele, waid kurnajate huwi- des, kelle leiwakannika otsa nad asuwad.

On huwid üliõpilaskonnas äärmiselt kitsarinnalik egoistlised. Kõik ainult oma isikule, enda materjaalsete huwide parandamiseks. Mitte midagi ühiskon- nale, mitte midagi aate eest. Ei too see otsekohest kasu, jääb ta puudutamata, mõjub see kaudselt huwe parandawalt, siis tolkneb waid tagaplaanil. On otsekohene püüd kindlustada end aineliselt, müües maha wiimsed aate raasukesed. Ideaalseks on saanud miljonlised kapitaalid, millele ehitatakse tulewiku õhulosse, ning unis- tatakse mugawast elust täis weetlewaid hetkeid. Ollakse walmis ohwerdama kõik, et saada tõusiku koha, ollakse walmis heitma endast wiimane tunnus, mis wõiks wast mitte meeldida isandale.

Ja ses waimlises surnuaias ei lehwii ülikooli ülemuse poolt ühtegi. tuulekest, mis katsuks lahutada surnud õhkkonda. Ei, wastuoksa, on püüdu weel enam läm- matada, weel enam suigutada, et oleks täielik liikumatus majas. Ja seks on loengud täis surnuid sõnu, lobisetakse ja targutetakse, ning katsutakse asja õiget nägu moonutada, ehk koguni wastupidi- seks muuta, eriti puutub see poliitilisse majandusteadusse. Kuid olla nii tagur-

line, kui ka olla, ehk nii nürimeelne, kui iganes wõimalik, kuid fakt on nii kisen-daw, nii käega katsutaw, et otsekohe seda eitada ei julge isegi kõige tagurlisemad. Tunnistawadki kodanlised teadusmehed kurnamist ja ajaloolist edenemist, kuid seda nii läbi lillede, tehes sealjuures palju loba ja ümber nurga keerlemisi, et ühel kodanluse wõsukesel, kes armastab enam kohwikuid, kui loenguid, ja kel tulewiku karjäär nii kui nii kindlustatud, sellest täiesti wõimata on aru saada, siit nende idiotism. Kuid ei tunnisteta klas-siwõitlust. Siin pööratakse tõsiasjad pea peale ja räägitakse narrimaid narruseid. Wastawas stiilis on ka moodustatud ter-we õigusteaduskond, teoorias õpetades mitte midagi, küll aga andes näpunäiteid, kuida oleks parem juhtida kodanlist riiki ja päästa teda lagunemisest.

Lõpetades ülikooli, on walminud isik, kes küllalt kohane lakkuma kodanluse tal-laaluseid, ning tarwitama kõiki wõimalusi kõdunewa ilmakorra päästmiseks. Kuid need päästjad ei ole mitte elawad inimesed, waid surnud automaadid, kes instinktiivselt täidawad, mida wajab kurnajate klass.

Läänemaa ühishgymnaasiumist

Selles on palju huwitawat, aga selles on omajagu ka puhtwerelist omapärasust.

Muidu harilik kool, weel harilikum juhataja omapärase minewikuga, juhtu-mustega ja näljaaastaste merisõitudega. Jätame selle ja asume halli olewiku juur-de. Ja, siin wõib ju nii mõnigi tüübist ja tüsedat koolimeest näha, millest demo-kraatlise kooli põllul suur puudus.

See See härra ei piirdu kooli ja ta korruga, ta ei piirdu kaswatusega selle sõna ka demokraatlikes mõttes. Ta on wõimutseja.

Püha koolkorra ja kaswatuse nimel lubab direktor igasuguseid nuhkimisi ja kahtlustusi õpilaste juures. Ta ei kohku äwardustest, ta näitab sulle igal wõimal-likul juhusel ust. Nii wõtab ta õpilasi suurte epistlite ja äwardustega kooli ja nõuab igalt isamaalikku ja ustawuse tun-nistust, ja lisab juurde, et koolimaja üks seisab alati lahti ja kui midagi märgatakse, siis olge lahked — meie kool niisugu-seid mitte ei tarwita!

Päritakse ja nuhitakse, kas mõni õpi-

lane mitte teisi oma mõju alla ei kisu; kuidas klassis õpilased läbi saa-wad, mis seal räägitakse, mida tehakse ja mida kawatsetakse teha. Ja isegi nii kau-gele läheb direktor, et ta isegi sinna oma nina sirutab, kus pragu pole. Ta muret-seb teateid, kes mõne õpilase juures käi-wad, mida nad räägiwad, kas õpilane õhtuti mitte wäljas ei käi. Ja ta kaht-lustab õpilasi awalikult.

Ta terroriseerib õpilasi nende organi-satsioonis.

„Ma arwan nii, me teeme nii“, „me ei ole tulnud siia waidlema“, need on isanda käsusõnad.

Ja, issand hoidku seda, kes kogema-tagi kõneleb, mis direktori härrale mitte ei meeldi, wõi mist ta isikliste waadetega mitte kokku ei käi, wõi mida tõsisele rah-waerakondlasele ta programm ei luba kuulda. Esimene samm on „jutuajamine nelja silma all“ oma hariliste äwarduste ja wäljapressimistega ja jääb ainult ära ooda-ta direktori hääd tahtmist, mis asja, kas ukse ehk „heahtliku armuandega“ likwideerib.

Wabariigi aastapäewaks käsutatakse õpilased sunduslikult aktusele ja mitteil-mumine ei loeta mitte ainult koolist puu-dumiseks, waid siia tuleb isikline jutu-ajamine ja aastane wõlaõiendus.

Seletada ei anna ka kuidagi nähtus, et usuõpetus ühishgymnaasiumis on tunni-kawwa üles wõetud teiste tundide hulka, kui õigusline õpiaine, kas jumala wõi di-rektori armust.

Need on faktid, millega me praegu piirdume.

Nii ei jäta ühishgymnaasiumi kooli-kord midagi soowi, sest et ta ei erine just palju endise Wene koolikorrast ja jä-tab sellegi nagu warju, aga selle eest on ta eht „eestilik“ ja tas walitseb isamaalik esitus, mitte ainult wälises sinimustwalge paberlikkuses; see suur isamaalsus ja rahwusmeel on nagu naba nõör, mille otsas kogu kooli õpilaskond ripub ja wähemgi kõikuwus ja kahtlus selle pida-wuse wastu saab hirmsaks patuks despoot-lise walitseja isiku walge pale ees.

Ja ka see jumalariik on siin tõesti alla tulnud ja üks kõwa waim lehwib ta peal.

Ja siit oodatakse inimesi isetegewaid! Siin ei kaswatata, waid kihwtitatakse.

E. K.

Wastutaw toimetaja A. Betlem.

O.-ühis. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.

Wäljaandja J. Lauristin.

ARHIIV-
RAAMATUKOGU
HLEKKE

